

JAAARREKENING 2016

STICHTING ATD VIERDE WERELD NEDERLAND

Mensenrechtenbeweging met de armsten

ATD
VIERDE WERELD

Wij geloven in een wereld zonder armoede en uitsluiting

We geven een stem aan mensen die geen stem hebben. We zetten de kennis en de ervaring van de armsten in om samen de politiek en de samenleving te beïnvloeden.

Extreme armoede is een schending van de mensenrechten. Wij willen er voor zorgen dat iedereen deze mensenrechten krijgt.

De allerarmsten willen betrokken zijn bij de ontwikkeling, de uitvoering en de evaluatie van beleid voor een samenleving zonder uitsluiting. Hiervoor werken wij wereldwijd samen met alle mogelijke organisaties.

GOED DOEL

Stichting ATD Vierde Wereld Nederland

Regentesseplein 13, 2562 EV Den Haag

Postbankrekening: NL27INGB000275.22.00

www.atd-vierdewereld.nl

JAARREKENING 2016

INHOUD

Bladzijde

BESTUURSVERSLAG OVER DE FINANCIËLE GANG VAN ZAKEN IN 2016	3
A Naam en zetel van de Stichting	3
B Het Algemeen Bestuur	3
C Uitgangspunten	4
D Activiteiten	6
Realisatie van de gestelde doelen in de Jaarplanning 2016	15
E Personeel	17
F Algemene onderwerpen	17
G De exploitatie	18
H. De activa op de staat van bezittingen en schulden en het beleggingsbeleid	21
I. De passiva op de staat van bezittingen en schulden	22
J. Werkzaamheden van het bestuur	24
K. Vooruitzichten	24
L. Goedkeuring jaarrekening 2016	25

JAARREKENING 2016

1.1 Balans	26
1.2 Staat van Baten en Lasten	27
1.2.1 Baten	27
1.2.2 Bestedingen aan doelstellingen	27
1.2.3 Kosten werving baten	27
1.2.4 Kosten beheer en administratie	27
1.3 Toelichting waarderingsgrondslagen	28
1.3.1 Algemeen	28
1.3.2 Balans	28
1.3.3 Grondslagen bepaling overschotten en tekorten	28
1.4 Toelichting op de balans	29
1.4.1.1 Immateriële Vaste Activa	29
1.4.1.2 Materiële Vaste Activa	29
1.4.1.3 Vorderingen	29
1.4.1.4A Beleggingen per fonds	30
1.4.1.4B Beleggingen per risicogroep	30
1.4.1.5 Liquide middelen	30
1.4.2.1 Reserves en fondsen	31
1.4.2.2 Kortlopende schulden	32
1.5 Toelichting op de Staat van Baten en Lasten	33
1.5.1 Baten uit eigen fondsenwerving	33
1.5.2 Giften met bestemming	33
1.5.3 Subsidies	33
1.5.4 Baten beleggingen	33
1.5.5 Overige baten	33
2.0 Nadere specificaties van de baten en lasten	34
3.0 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	34
4.0 Doel en aard van de activiteiten	35
Bijlage 1: Specificatie en verdeling van kosten naar bestemming	36
Bijlage 2: Verantwoordingsverklaring	37
Bijlage 3: Jaarplanning 2017	39
Bijlage 4: Begroting 2017	45

CONTROLEVERKLARING

A. Naam en zetel van de stichting

Op 14 november 1971 nam Joseph Wresinski (1917-1988), Fransman en priester en de grondlegger van de Internationale beweging ATD Vierde Wereld, samen met een groep Nederlanders het initiatief om de 'Stichting ATD Vierde Wereld Nederland' op te richten. Haar prioriteit is aandacht voor, betrokkenheid bij en zeggenschap voor de armste en meest vergeten mensen en gezinnen in onze samenleving.

Stichting ATD Vierde Wereld Nederland is gevestigd in de gemeente Den Haag en staat ingeschreven in het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel van Haaglanden, onder nummer 41151492. De stichting is bij beschikking d.d. 9 september 2008 door de Belastingdienst (wederom) aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (A.N.B.I.). Bij brief van 2 november 2006 werd de stichting door de Inspecteur van belastingen tevens aangemerkt als instelling van sociale of culturele aard en daarmee vrijgesteld van de heffing van omzetbelasting, een en ander op basis van artikel 11, eerste lid, letter f, van de Wet op de omzetbelasting 1968 (het betreft een vernieuwing van de erkenning van 1995).

De stichting is door het Centraal Bureau Fondsenwerving te Amsterdam, een onafhankelijke stichting, die toezicht houdt op de inzameling van geld voor goede doelen, (in het vervolg met CBF afgekort) sinds het jaar 2000 erkend als 'Keurmerkhouders'. Sinds 2012 beschikt Stichting ATD Vierde Wereld Nederland over het CBF-Certificaat van, wat nu Erkend Goed Doel wordt genoemd.

B. Algemeen Bestuur

Conform het gestelde in artikel 5 van de statuten van de Stichting bestaat het bestuur van de stichting uit een door het bestuur te bepalen aantal van tenminste 5 en ten hoogste 15 leden. Alle leden zijn natuurlijke personen. Met uitzondering van de secretaris-generaal van de internationale beweging ATD Vierde Wereld, die ambtshalve lid is van het bestuur, worden bestuursleden door het bestuur benoemd voor de tijd van 3 jaar. Ieder jaar treedt een derde van het aantal zitting hebbende bestuursleden af overeenkomstig een volgorde van aantreden, welke wordt bepaald door de volgorde van benoeming.

Op 31 december 2016 had het bestuur de volgende samenstelling:

voorzitter:	dhr. mr. D. L. van der Lecq	aftredend in juni 2018
secretaris: ..	mevr. W.M.C. van Paassen	aftredend in juni 2017
penningmeester: ·	dhr. drs. A.L.J. Flapper	aftredend in juni 2018
leden:	dhr. mr. A.F.C.M. Redegeld	aftredend in juni 2018
	mevr. I.M.G. Pypaert-Perrin	aftredend in juni 2021
	dhr. W. Waterreus	afgetreden in juni 2016

Mevr. I.M.G. Pypaert-Perrin is als algemeen secretaris van de internationale beweging op grond van artikel 5, lid 3 van de statuten van de stichting sinds september 2012 ambtshalve lid van het bestuur van de stichting.

Tussen de bestuursleden bestaan geen nauwe familie- of daarmee vergelijkbare relaties. De bestuursleden vervullen geen nevenfuncties, die onverenigbaar zijn met hun bestuursfunctie en vervullen hun bestuurstaken onbezoldigd.

C. Uitgangspunten

“Ieder mens als zodanig heeft een fundamentele en onvervreembare waarde die zijn menselijke waardigheid uitmaakt. ”

De Stichting ATD Vierde Wereld streeft naar de verwezenlijking van alle mensenrechten in hun ondeelbaarheid voor alle mensen. Zij wil naast de armsten staan en opkomen voor hun gelijkwaardigheid en de samenleving zodanig beïnvloeden, dat de rechten van de armsten worden onderkend, gerespecteerd en gerealiseerd.

De stichting baseert zich volgens haar statuten op de fundamentele uitgangspunten van de Internationale beweging ATD Vierde Wereld en met name:

“Ieder mens als zodanig heeft een fundamentele en onvervreembare waarde die zijn menselijke waardigheid uitmaakt. Welke zijn leef- of denkwijze, maatschappelijke of economische positie, of afstamming ook moge zijn, ieder mens – en met name de arme mens - behoudt geheel deze wezenlijke waarde die hem op één lijn stelt met alle andere mensen. Deze waarde verleent een ieder hetzelfde onvervreembare recht in vrijheid te handelen voor zijn eigen welzijn en dat van anderen. Waar mensen gedoemd zijn in armoede te leven, worden de rechten van de mens geschonden. Zich verenigen om die rechten te doen eerbiedigen is een dure plicht.”

Gemeenschappelijke ambities 2013-2017: Samen voor waardigheid.

In 2016 zijn wij doorgegaan met waar wij sinds 2013 aan werken; het geven van een stem aan de armsten in onze steden en wijken, omdat wij uit ervaring weten dat als zij hun talenten kunnen benutten zij ook de schaamte, de angst en het onrecht kunnen doorbreken. Omdat zij zich uitspreken, kunnen wij met hen de rechten die de armsten ontberen in kaart brengen en o.a. de politiek wijzen op haar verantwoordelijkheid. Onze focus lag ook in 2016 bij het inzetten van de ervaringsdeskundigheid van de armsten waarbij wij veel van hun kennis konden leren.

Zo hebben wij weer veel mensen bijeen kunnen brengen op ons ontmoetingscentrum 't Zwervel in Wijhe en elders in het land waar wij samen de woorden en de dialoog zochten. Zo zijn wij in staat om mee te denken en actief te zijn en te blijven in de samenleving. De afgelopen jaren zijn wij lokaal, nationaal en ook in Europees verband aan het werk om onze gemeenschappelijke ambities ook te delen met andere organisaties, zodat ons bereik en onze invloed echt zijn weerslag vindt in de samenleving. Wij merken dat andere organisaties zich aansluiten en bijvoorbeeld de focus t.a.v. het inzetten van ervaringsdeskundigen in armoede overnemen. Wij ondersteunen dan ook van harte de opleidingen die starten voor ervaringsdeskundigen en heten hen bijvoorbeeld welkom op ons ontmoetingscentrum.

Een samenvatting van de problematiek: De afgelopen jaren hebben wij te maken gehad met een ingrijpende crisis (milieu, economisch en politiek). Deze heeft de bevolking die in extreme armoede leeft het meest getroffen. Ofschoon in 2016 een economisch herstel inzette, bleef armoede grote delen van de samenleving treffen en werd duidelijk dat veel mensen in langdurige armoede de kansen die een herstellende economie zou moeten bieden, niet konden benutten. Hierdoor is de situatie van de mensenrechten voor deze groep achter gebleven en nog slechter geworden. Leidende politieke partijen willen deze groep uit electoraal oogpunt niet graag benoemen en de stem van de armsten blijft daardoor onvoldoende gehoord in de samenleving. Zo blijft de afstand tussen mensen die in extreme armoede overleven en anderen helaas nog groeien. Wij zien dat het geweld van extreme armoede, onwetendheid, ontberingen en minachting mensen nog steeds gevangen houdt in een dusdanige stilte, dat zij eraan twijfelen of zij nog wel deel uitmaken van de menselijke gemeenschap.

Maar deze gezinnen in armoede hebben ervaring en kennis die belangrijk is om te delen. Kennis en ervaring waaraan onze samenleving dringend behoefte heeft.

Ons hoofddoel: Op zoek gaan naar de mensen die geen inbreng hebben.

“Samen voor waardigheid”, betekent dat er met alle mensen rekening wordt gehouden als er besluiten worden genomen die invloed hebben op de mensheid. Waardig handelen betekent dat wij kansen moeten scheppen voor de wereld. Een wereld waarin niemand wordt achtergelaten, waar projecten en beleid mensen samenbrengt in plaats van hen te verdelen, waar ongelijkheid kan worden teruggedrongen en waar wij dichterbij de idealen van recht, vrijheid en vrede komen. Dit hoofddoel is een kompas voor alles wat wij ondernemen, voor onszelf, voor onze samenwerking met partners, of waar ieder van ons bij betrokken kan zijn.

*"Voor elkaar zorgen is in het landsbelang. Nu wordt alles je onthouden en achtervolgt het verleden je. Mensen moeten de kans krijgen om hun hele verhaal te vertellen."*¹

Onze eerste prioriteit: Bouwen aan kennis en toegankelijk onderwijs – elk stel hersens telt.

Onderwijs voor mensen van alle leeftijden blijft een prioriteit over de gehele wereld en ook in Nederland, omdat dit nog lang niet is bereikt. Omdat mensen in situaties van extreme armoede niet de kans gegeven wordt om uiting te geven aan hun eigen ervaring, kunnen zij niet bijdragen aan projecten die hen betreffen. Verspillen van de intelligentie van mannen, vrouwen, jongeren en kinderen die in armoede leven is een ernstige vorm van discriminatie en een enorme verspilling voor de samenleving. Hun intelligentie zou eraan moeten bijdragen om onze “kennis” te vernieuwen, zodat de strijd om de armoede te overwinnen echt efficiënt wordt in haar doel om een rechtvaardiger wereld te verwezenlijken.

"Er is niets mooier dan een ander te verheffen,... het beste uit de ander te halen. Je bent pas een winnaar als iedereen meedoet. Als je zelf winnaar bent dan moet je op jouw beurt de ander een winnaar maken."

Onze tweede prioriteit: Bouwen aan een mensgerichte en milieuvriendelijke economische visie.

Steeds meer maken hedendaagse economische systemen een permanente staat van crisis door, die mensen in extreme armoede dwingen tot inactiviteit. Toch zwoegen en worstelen deze mensen dag in dag uit om in de behoeften van hun gezinnen te voorzien. Zij boksen op tegen een aangetast milieu, waarin zij gedwongen leven en waarin zij hun best doen om hun eigen informele werkgelegenheid te scheppen en hun eigen netwerken van solidariteit op te bouwen. Veel mensen over de hele wereld, afzonderlijk of in netwerken, zijn betrokken bij belangrijke verkenningen van alternatieve economische modellen, waarvan het doel is het bevorderen van het welzijn van mensen en gemeenschappen, met name van de meest achtergestelde onder ons.

"Het gaat niet alleen om problemen, het gaat erom hoe wij samen de maatschappij inrichten."

Onze derde prioriteit: Ons organiseren voor mensenrechten en vrede.

Het is niet langer mogelijk om te spreken van vrede zonder het geweld van armoede te erkennen en de bijdragen die de armsten leveren aan het bestrijden van geweld en aan het bouwen van vrede. Beëindiging van extreme armoede hangt af van publieke actie en maatschappelijk engagement. Wij willen dat de armsten ook kunnen profiteren van de mogelijkheden die door moderne communicatiemiddelen worden aangeboden. Wij blijven het belang benadrukken dat mensen elkaar

¹ Deze en de volgende citaten komen uit de besprekingen die voorafgingen aan het manifest ter gelegenheid van het 40 jarig bestaan van 't Zwervel.

persoonlijk moeten kunnen blijven ontmoeten. Door op deze manier te werken, hebben wij een grotere vrijheid bij het vergroten van ons netwerk van vrienden en donateurs en om een financiering van onze organisatie van onderop te kunnen bewerkstelligen.

"Als je uit je isolement komt, is alles mogelijk. Door de solidariteit ontdek je opnieuw je eigen intelligentie, word je kalmer, leef je meer in vrede samen met anderen. "

D. Activiteiten

De stichting richt zich voornamelijk op Nederland. Ze werkt echter nauw samen met andere Vierde Wereld zusterorganisaties in de wereld, vooral in de Europese regio waar het "Team Europa" verantwoordelijk is voor de coördinatie. Hetgeen wij in Nederland leren en ondernemen wordt door onze afvaardigingen in Europa binnen EU en de Raad van Europa ingebracht. Ook worden wij mondiaal vertegenwoordigd door onze teams, die met de VN (ECOSOC), UNICEF, UNESCO, IAO, het Monetaire Fonds en de Wereldbank samenwerken.

De beweging berust op haar actieve leden. Dit zijn:

* **De mensen die armoede in hun leven meemaken:** Zij zijn de eersten die dagelijks tegen armoede en voor een menswaardig bestaan strijden. Zij ondervinden waar het in onze democratische samenleving aan schort. Zij worden in de beweging ondersteund om hun verhaal te doen en samengebracht om bondgenoten te ontmoeten. Waar mogelijk werken deze "ervaringsdeskundigen" actief mee in de beweging en verenigen zij zich ook in lokale groepen in het land.

* **Het internationale vrijwilligers** verenigt mannen en vrouwen (500 wereldwijd) van verschillende nationaliteiten, uit alle milieus, uit allerlei beroepsgroepen en met uiteenlopende levensbeschouwingen. Vrijwilligers zetten, als vaste medewerker van ATD Vierde Wereld, hun ervaring, kennis en bevoegdheid in om, meerdere jaren of hun leven lang, extreme armoede te helpen opheffen. Ze ontvangen hiervoor, ongeacht hun opleidingsniveau, anciënniteit of verantwoordelijkheid in de organisatie, eenzelfde geldelijke beloning (in Nederland het minimumloon). Zij staan garant voor de doelstellingen van de beweging, in het bijzonder voor de trouw en prioriteit aan de armsten.

* **Medestanders** zijn de "bruggenbouwers" tussen de samenleving en de mensen die door die maatschappij worden uitgesloten. Op school, op de werkplek, in de kerk, vereniging of politieke partij, daar waar medestanders in hun dagelijks leven actief zijn, laten ze de stem van de armsten horen en helpen zo om de samenleving van binnenuit te veranderen. Velen zetten eveneens, op vrijwillige basis, hun vaardigheden in bij activiteiten van de beweging (workshops, administratieve en organisatorische medewerking...) of staan gezinnen in armoede terzijde en worden door hen geïnspireerd.

"In iedere gemeente kunnen plaatsen worden gebouwd waar met elkaar wordt gesproken, waar ontmoetingen plaatsvinden tussen armen en niet armen, om tot verandering te komen."

De stichting draagt onder meer financiële verantwoordelijkheid voor:

1. Het ontmoetingscentrum 't Zwervel in Olst-Wijhe (Ov.).

Mensen die armoede in hun leven kennen hebben in het 40-jarig bestaan van de broederij het ontmoetingscentrum mee vorm gegeven. Zo is 't Zwervel een toonbeeld van hun kracht en

doorzettingsvermogen. Zij worden op 't Zwervel uitgenodigd voor ontmoeting en vormingsmomenten; zij uiten hun mening en wisselen, samen met anderen – “arm en niet arm” – van gedachten om zo hun recht op vereniging en vergadering uit te oefenen. Tijdens deze ontmoetingen denken wij na over de te volgen actie om invloed uit te oefenen in alle mogelijke sectoren van de samenleving.

Op 't Zwervel zijn in 2016 een 18-tal evenementen van één of meerdere dagen georganiseerd. In totaal waren bij deze ontmoetingen rond de 600 deelnemers betrokken, waaronder 250 die armoede in hun leven meemaken of meegemaakt hebben. Het aantal overnachtingen op de boerderij bedroeg 498. Een enorme inspanning vraagt het gastvrij ontvangen van deelnemers die blijven overnachten. Hiervoor moeten kamers en publieke ruimten iedere keer opnieuw worden schoongemaakt en voor de volgende groep gebruikers worden ingericht. Een groep van rond de 25 vrijwilligers, volontairs en stagiaires hebben deze ontmoetingen ondersteund en waren medeverantwoordelijk voor het dagelijkse reilen en zeilen op de boerderij. Hierbij is te vermelden dat mensen die zelf armoede in hun leven meemaken bij de ontvangst van de gasten op de boerderij betrokken zijn en eveneens bij het onderhoud en de planning van de evenementen een belangrijk aandeel leveren.

De leden van de groep vrijwilligers uit de regio Olst-Wijhe werken wekelijks, gedurende het gehele jaar, op de voor hen geschikte dagen op de boerderij. Zij doen het regelmatige onderhoud aan de gebouwen en de bestrating, onderhouden de biologische moestuin, de perken en de velden. Met hen zijn, gedurende het jaar, drie bijeenkomsten geweest om ervaringen uit te wisselen, de werkzaamheden te plannen en te evalueren. Een jaarlijkse nieuwjaarsreceptie brengt een nog grotere groep uit de regio Olst-Wijhe bijeen. Verder onderhoudt het team en een aantal vrijwilligers rondom de boerderij contacten met alle mogelijke mensen, de politiek en de Pers die informatie willen en zich op de een of andere manier willen inzetten. Groepen in de regio die niet direct mee kunnen werken op de boerderij willen wel graag geïnspireerd worden door het gedachtegoed van de beweging. Regelmatig trekt het team er daarom op uit om voorlichting te geven en lezingen of gespreksbijeenkomsten te verzorgen.

Het nationale Forum is drie maal op de boerderij bijeengekomen. Deze ontmoetingen zijn door enkele volontairs, medestanders en gezinnen samen inhoudelijk voorbereid. Een groep van vrienden en ervaringsdeskundigen nam de praktische organisatie van deze dagen voor haar rekening. De voorbereiding van het Forum vond plaats in de lokale groepen door het land en partnerorganisaties zoals het Ubuntuhuis in Utrecht en het Annahuis in Breda.

In november 2016 namen 25 mensen deel aan de nationale evaluatie en programmering. Deze ontmoeting was geheel gewijd aan de invulling van het jaarprogramma voor 2017 uitgaande van de gezamenlijke doelstelling van de beweging in zijn algemeenheid: "Het op zoek gaan naar mensen die geen stem hebben".

Daarnaast zijn er tijdens de programmatie plannen gemaakt voor het campagneprogramma 2017 in het kader van de 100ste geboortedag van de oprichter van ATD Vierde Wereld, Joseph Wresinski en het 60-jarige bestaan van ATD Vierde Wereld. Zo zijn door het team van 't Zwervel scholen (130 scholieren) benaderd om na te denken over een citaat dat, in graniet gebeiteld, in februari 2017, op de 'Muur van de Vrede' bij het Titus Brandsma Memorial in Nijmegen, zal worden geplaatst. Een jury van leden van de beweging en met name ervaringsdeskundigen in armoede hebben het uiteindelijk citaat gekozen uit de vijf voorstellen van de leerlingen van de benaderde scholen.

Er zijn in 2016 'bouwdagen' georganiseerd. Het gaat hier niet alleen om het vrijwillig inzetten van krachten om de boerderij te onderhouden. Het is tevens, geheel in de lijn van onze doelstelling, een uitgelezen mogelijkheid van ontmoeten en samenwerken om de boerderij naar ieders inzicht in te richten. Zo is het bos bijgehouden, is er voortgang geboekt met de culturele route in het bos en zijn

slaapkamers opgeknapt. Een bouwbedrijf heeft de Joseph Wresinski Zaal verbouwd in het kader van het project ‘Groot Onderhoud’.

Bijzonder dit jaar was dat ook andere organisaties op 't Zwervel ontmoetingen hebben georganiseerd. (Opleiding ‘Ervaringsdeskundigheid Armoede Coalitie Utrecht, Ubuntuhuis, JWCS ter voorbereiding van een bezinningsweek, Kor Schippers Trainingcentrum) Dit bracht extra financiële middelen op en mensen die de boerderij goed kennen, hielpen de gasten de beweging te ontdekken.

Ook jongeren hebben zich ingezet op de boerderij en werken met de internationale ATD Vierde Wereld Jongerenorganisatie Djynamo samen om een grote Europese jongerenontmoeting (200 jongeren) in het kader van het campagnejaar 2017 (Augustus) op het terrein van ‘t Zwervel te organiseren.

Op ‘t Zwervel werd ook nagedacht over wat de gezamenlijk strijd is van asielzoekers en Nederlanders in armoede. Zo gaf de permanente aanwezigheid in 2016 van drie asielzoekers op de boerderij ook stof tot nadenken en het aangaan van nieuwe relaties in buurt en gemeente.

2. De Vierde Wereld Forum dagen.

Gezinnen, medestanders en partners, al dan niet verenigd in lokale groepen, worden aangemoedigd en ondersteund om hun activiteiten (mede) te richten op (de voorbereiding en verdere uitwerking van) de zogenaamde Vierde Wereld Forumdagen, die sinds 2009 plaats vinden op ‘t Zwervel.

De Forumdagen zijn bedoeld om, uitgaand van de armste burgers, een gezamenlijke kennis en actie uit te bouwen. Dank zij deze dagen kunnen mensen van verschillende achtergrond op een langduriger basis met elkaar optrekken, zodat ze echte persoonlijke en maatschappelijke verandering op gang kunnen brengen, op een manier die recht doet aan de gelijkwaardigheid van de armste burgers.

Het Forum: Een plaats waar identiteit tot stand komt.

Het Forum brengt mensen bijeen die eenzelfde ervaring hebben van uitgesloten zijn als gevolg van armoede. Door het delen van diepgaande ervaringen ontstaat er zelfrespect en trots: “Wij hebben een plek en een rol in de geschiedenis van de (Vierde) Wereld.”

“Om in de toekomst te kunnen vechten voor wat we waard zijn, moeten we onze ervaringen delen en vechten als een muur naar de maatschappij en haar leren dat wij er ook nog zijn, anders zakken we nog verder weg. Wij moeten laten zien wie we zijn, hoe we zijn. Dat we voor elkaar opkomen en ons niet hoeven te schamen voor wat we zijn...”

Het Forum: Een volksuniversiteit.

Een plaats om te denken, zich uit te spreken. Het gaat niet om het praten op zich, om “iets” te vertellen, het gaat om een serieuze inhoud: samen leren om geordend te denken. Dat gebeurt door lokale voorbereiding, uitwisseling met anderen en het schrijven van verslagen.

Het Forum: Een plaats van dialoog.

Tijdens het Forum gaan mensen in armoede in dialoog met andere maatschappelijke milieus; een uitgenodigde gast in verband met het thema, belangstellenden, medestanders van de beweging. Zo oefenen wij burgerschap. De kennis van mensen in armoede moet gekend worden en deze kennis moet zich “kruisen” met kennis van andere mensen en praktijken. Het Forum is daardoor geen exclusieve groep van mensen in armoede.

“Het gaat om de herkenning en de erkenning. Door naar elkaar te luisteren krijgen de mensen die in armoede zitten een stem. Pas dan kun je uit de schaamte komen en kun je begrijpen dat je niet de enge bent die armoede meemaakt.”

Het Forum: Een plaats die vormt om zelf actief te kunnen worden.

Het Forum is niet bedoeld om alleen maar gezelligheid en kennis te komen “halen”. Het is de bedoeling om samen kracht te verzamelen om in beweging te komen; andere mensen op te zoeken en uit te nodigen voor bijeenkomsten, met de schoolleiding te durven praten, opkomen voor mensen die onwaardig behandeld worden, actief meewerken aan de uitbouw van de Vierde wereldbeweging.

“Mensen van wie nu de stem ontbreekt moeten vertegenwoordigd zijn in overheidsbeleid en beleid van instanties. Zonder hen is het onmogelijk om de schaamte en de wanhoop te herkennen.”

Een kern van zo'n 30 tot 40 vaste deelnemers nam in 2016 deel aan deze Forumdagen, die toch een open karakter hebben en zo verwelkomen wij jaarlijks een gelijk aantal nieuwe deelnemers die zich willen vormen om nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Een jaarlijkse ontmoetingsdag richt zich tot zo'n 100 mensen die zich willen informeren over hoe zij actief kunnen worden in hun buurt of stad of gewoon mensen die een fijne dag willen beleven met mensen die net als zij actief zijn in de beweging.

Een belangrijk onderdeel van de Forumdagen vormen de workshops rond de onderwerpen die in het Forum worden besproken. Kunstenaars of andere in creativiteit kundige mensen, delen hierbij hun kennis met de deelnemers en helpen hen om zich ook d.m.v. tekenen, zang, theater, schrijven, e.d. uit te drukken.

Onderwerpen die tijdens het Forum zijn uitgediept of waar verder aan wordt doorgewerkt:

– rond **ervaringsdeskundigheid** van mensen die armoede kennen.

‘Het gebrek aan ‘goede zorg’ betekent een gebrek aan Mensenrechten.’

– rond **de schaamte en de angst** die speelt bij mensen die zich afzonderen en het idee hebben geen deel uit te maken van onze samenleving of de gemeenschap in de wijk waar zij leven.

‘Armoede beperkt je om anderen te ontmoeten. Je nodigt de ander niet uit omdat je niets aan te bieden hebt. Wat doe je als je zoontje met het buurjongetje naar een tropisch zwemparadijs wil? Het gaat ook om merkkleding, om vakantie... Armoede maakt mensen ziek, torenhoge schulden, spullen die kapot gaan. Mensen gaan zich met je leven bemoeien.’ J. uit Den Haag.

– rond **het leren luisteren naar de voorstellen van mensen die armoede in hun leven kennen en hoe deze te realiseren** – bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met medeburgers en de lokale politiek in samenwerking met andere organisaties zoals het Annahuis in Breda

‘Het is belangrijk dat er in de buurten regelmatig bijeen wordt gekomen, dan is het ook eenvoudiger om mensen te betrekken bij het vinden van oplossingen...voor zichzelf maar ook voor buurtgenoten.’ W. uit Amersfoort.

– rond **de organisatie van lunchbijeenkomsten en debatavonden** zoals dat in samenwerking met Prota met deelname van ambtenaren van de gemeente Oss is gebeurd ter voorkoming van belangrijke zaken die in onze wijken spelen.

– rond **langdurige engagementen**; hoe je het vol kunt houden en elkaar kunt ondersteunen.

'Maar op een gegeven moment moet je uit dat kleine groepje...uit dat praten over problemen, want anders blijf je hangen. Dus moet je eruit, moet je andere mensen aan gaan spreken, ook mensen die geen armoede kennen in hun leven, om hen te zeggen: "Kijk eens wat er om je heen gebeurt! Je moet bruggen gaan slaan, mensen gaan wakker schudden en dan worden er deuren op een kier gezet. Maar daarvoor moet je ook dingen organiseren waarbij je mensen kunt uitnodigen.' A. uit Deventer.

– rond het op zoek gaan in je buurt naar **de mensen die geen stem maar wel ideeën hebben.**

'Er is niets mooier dan een ander te verheffen...het beste uit de ander te halen. Je bent pas een winnaar als iedereen meedoet. Als je zelf winnaar bent dan moet je op jouw beurt de ander een winnaar maken.' G. uit Utrecht.

- rond thema's:

Ook bredere thema's worden uitgewerkt, bijvoorbeeld rond asielzoekers.

"Er wordt te gemakkelijk over asielzoekers gepraat in de media. Er zou kleinschalige opvang moeten zijn en asielzoekers moeten zo snel mogelijk duidelijkheid krijgen over hun asielstatus."

'Als iemand met veel geld naar Europa komt heeft hij meer kans op een goede uitkomst dan wanneer die persoon laagopgeleid of arm is. Het IND neemt veel beslissingen op wettelijke gronden. Met redenen die heel ver weg staan van het dagelijks leven van de mensen.'

"De armsten kunnen niet vluchten en blijven vaak achter in het land waar oorlog of armoede is."

- Opzetten campagnes:

Tijdens de Forumdagen is gesproken over het campagnejaar 2017 en wat dat jaar voor ons zou kunnen betekenen en opleveren. Zo werden voorstellen gedaan als:

"Het zou een jaar moeten zijn waarin wij op zoek gaan naar mensen die wij nog niet kennen. - Wij willen in 2017 nieuwe vrienden maken. - Het jaar moet het bewustzijn rond armoede vergroten. - Wij moeten voorlichting geven, ook op scholen en jongeren bereiken die actief willen meewerken. - Wij kunnen een DVD maken. - We moeten naar de eilanden en de provincies gaan waar wij nog weinig mensen kennen. - Wij moeten de Sociale Media gebruiken. - Onze eigen groepen moeten in 2017 ook een impuls krijgen. - We zouden een wereldwijde activiteit moeten bedenken; iets maken in 2017 wat zijn waarde behoudt. - - We moeten de politieke leiders vragen wat zij doen tegen armoede."

Ontmoetingen op 't Zwervel naast het Forum.

- Weekeinden ervaringsdeskundigheid

Tijdens een weekeinde is in 2016 gewerkt aan hoe de beweging het begrip 'ervaringsdeskundige' invulling kan geven. Besproken is welke valkuilen er op de loer liggen en hoe de kennis en de ervaring van mensen die zelf armoede kennen op een goede manier kan worden ingezet.

- Vormingsweekeinde Europese Volksuniversiteit

In december 2016 zijn deelnemers bij de EU in Brussel samengekomen om voor de komende jaren met andere Europese delegaties en functionarissen van de EU een agenda op te zetten die de allerarmsten binnen de Europese Unie een gezicht en een stem wil geven. De Nederlandse delegatie bracht het 'spookburgerschap' in en gaat het komende jaar hier verder mee met het organiseren van een expertise groep die ook naar de bestaanszekerheid in het algemeen van de armsten gaat kijken.

Internationale expertise

Individuele leden van de beweging in Nederland leverden ook in 2016 bijdragen aan het internationale expertisethema van de internationale beweging rond de gemeenschappelijke ambities. Het gaat hier o.a. om bijdragen aan de studie naar de effecten van de millenniumdoelen en van de

internationale erkenning van de zienswijze van ATD Vierde Wereld om bij de norm voor extreme armoede niet alleen de financiële aspecten te laten wegen, maar ook andere bestaanszekerheden en begrippen als schaamte, wanhoop en angst.

Zomerforum1 en 2

Twee zomerfora werden in 2016 georganiseerd. Hieraan namen samen 21 mensen deel. Een zomerforum stond in het teken van de voorbereiding van de internationale campagne 2017 en de andere rond het ontwikkelen van de culturele route in het bos van 't Zwervel. Het zomerforum rond de campagne bracht vooral verdieping van de boodschap van de oprichter van ATD Vierde Wereld van wie wij in 2017 zijn 100ste geboortedag vieren. Door het werken met ervaringsdeskundigen aan citaten, die waren voorgesteld en becommentarieerd door jongeren uit heel Nederland, kon uiteindelijk één citaat worden gekozen, welke in een vorm van een plaquette op de Muur van de Vrede in Nijmegen zal in worden ingemetseld. Het gekozen citaat luidt: "Ons enige wapen is liefde voor de mensheid, hartstocht voor gerechtigheid en vrede."

Het zomerforum rond de culturele route leidde ertoe dat dit concept meer en meer vorm krijgt en gedragen wordt door bezoekers van 't Zwervel die ook zelf creatief meewerken aan het tot stand komen van deze ontdekkingsstocht in het prachtige bos van de boerderij.

"Internationale ontmoeting kunstenaars "Chercheurs d'Arts".

Een week met 12 internationale kunstenaars uit Italië, Zwitserland, Frankrijk, België en Nederland heeft de culturele route buiten onze grenzen gebracht. Tijdens deze dagen werd naast schilderen, tekenen, verkennen van de culturele route ook theater gespeeld. Het programma was deels geënt op de ervaringen opgedaan tijdens het creatieve zomerforum. De deelnemers gaven hierover feedback en nieuwe suggesties vanuit de ervaringen die de kunstenaars zelf hadden opgedaan in het samenwerken met de armsten in hun eigen landen. Het doel van deze groep is ook het samen denken over de specifieke kracht die uit kan gaan van culturele activiteiten voor de gezinnen die armoede kennen en zich niet eenvoudig met woorden kunnen uiten. Schoonheid van het leven om ons heen is ook belangrijk als je in armoede leeft en een kans om nieuwe impulsen te krijgen en horizonten te ontdekken die kunnen helpen een om betere toekomst voor allen te verwezenlijken.

Lokale groepen

Ook lokale groepen hebben gebruik gemaakt van de boerderij. Zo kwam de lokale groep Zoetermeer enkele malen een weekeinde op de boerderij om hun actie te evalueren en plannen te maken voor de toekomst. Hun doel is uiteindelijk een straatbibliotheek op te zetten en het weekeinde diende ertoe ervaringen die eerder rond straatbibliotheeken in de beweging zijn gemaakt samen te bespreken. Tegelijkertijd hielp de groep mee allerlei klussen rondom de boerderij uit te voeren.

Vormingsweekeinde internationaal volontariaat.

Een 15-tal jonge volontairs uit verschillende Europese landen kwamen naar Wijhe voor hun halfjaarlijkse vormingsweek. Zij bespraken samen hun eerste ervaringen die zij maakten bij het werken als volontair en confronteerden elkaar met de vragen die zij zich hierbij stelden. Het thema was werken in een team vanuit de ervaring dat dit niet altijd vanzelfsprekend is, vooral om samen te werken met teamgenoten met zoveel verschillende achtergronden en uit alle mogelijke beroepsgroepen en culturen.

Familiedag en voorbereidingsweek familiedag

Een hoogtepunt ieder jaar op 't Zwervel is de familiedag die zo'n 100 mensen samenbrengt. Het vaste team in Wijhe kan onmogelijk zelfs deze dag organiseren en kan dan ook rekenen op de ondersteuning van leden van de beweging. Dit jaar werd een hele week door 11 mensen samengewerkt om deze dag voor anderen mogelijk te maken. Tijdens deze voorbereiding werden workshops voorbereid, spelen ontwikkeld, een loterij opgezet en uiteindelijk de gehele logistieke

verzorging, zoals het voorbereiden van een parcours, het opzetten van tenten, het inrichten van de ruimten en het doen van boodschappen en de voorbereiding van de catering.

3. Het Landelijk Centrum te 's-Gravenhage.

Het is de zetel van de stichting van waaruit ook de activiteiten ten aanzien van de fondsenwerving en de administratie worden gecoördineerd. Het centrum onderhoudt contacten met de samenleving in het algemeen, geïnteresseerden en leden in het bijzonder. Door het uitdragen van de aanpak en de activiteiten van ATD Vierde Wereld en door de samenwerking met andere organisaties, wordt de verbondenheid met de Vierde Wereld gestalte gegeven.

Het centrum werft nieuwe actieve leden. Verder geeft het centrum publicaties uit, verschaft informatie en coördineert campagnes, waaronder de wenskaartencampagne. Het adressenbestand is vernieuwd en samengevoegd met het bestand van de boerderij 't Zwervel. De nieuwe website is in 2016 gereedgekomen en ook de Facebook pagina is opgefrist met het oog op de campagne die wij in 2017 zullen gaan voeren. Nu hebben wij ook de mogelijkheden om via de site fondsen te werven en nieuwe mensen voor de beweging te interesseren en zo ons draagvlak in de samenleving te verbreden. Op termijn zullen wij ook het Vierde Wereld Blad, dat vier maal per jaar uitkomt, digitaal kunnen versturen.

Volontairs en medestanders hebben in 2016 in binnen- en buitenland een 16-tal lezingen georganiseerd over uiteenlopende onderwerpen voor groepen, op scholen en voor maatschappelijke instellingen over de Vierde Wereld en ook over de door hen geschreven boeken. Veel lezingen werden gegeven op scholen ter voorbereiding van de activiteiten die voor het jubileumjaar 2017 worden georganiseerd. Deze schoolklassen hebben vooral rond citaten van Père Joseph Wresinski gewerkt omdat wij in 2017 zijn 100ste geboortedag vieren. Een van de citaten die door de leerlingen wordt verkozen zal op steen gebeiteld worden en ingemetseld in de Muur van Vrede in het Titus Brandsma Memorial in Nijmegen.

Vanuit het Landelijk Centrum worden contacten gelegd en onderhouden met mensen die zich met een korte stage of zelfs langduriger binnen het vrijwillariaat willen inzetten. Een stagiaire hebben wij full time kunnen verwelkomen en met anderen zijn gesprekken gaande om stages voor hun studie bij ons te doen.

“De ideale samenleving moet gebaseerd zijn op rechtvaardigheid en menswaardigheid, zo staat het ook in de Grondwet.”

4. Internationale projecten en samenwerking.

De stichting ondersteunt Nederlandse leden van het internationaal vrijwillariaat, die zich inzetten in en voor projecten van de beweging met haar internationale dimensie. Zo zijn Nederlandse vrijwilligers werkzaam in Centraal Afrika, in de Verenigde Staten en in Frankrijk. ATD Nederland neemt deel aan, organiseert en steunt internationale activiteiten, zoals vormingsbijeenkomsten en uitwisselingsprogramma's in Nederland en Europa met mensen en groepen die in andere landen actief zijn.

In 2016 namen wij weer een belangrijke rol in de ontvangst van buitenlandse delegaties o.a. voor de ontmoeting rond onze gemeenschappelijke ambities en voor de deskundigheidsbevordering van mensen die verantwoordelijkheden nemen in de volksuniversiteiten of Forum zoals wij deze in

Nederland noemen. Tijdens deze internationale ontmoetingen zijn de bijdragen van een aanzienlijke delegatie vanuit Nederland van groot belang omdat zij de gelegenheid krijgen hun actie met een groter (internationaal) publiek te delen en om de internationale dimensie van de beweging te ontdekken.

Ook namen volontairs deel aan bijeenkomsten rond kennis ten aanzien van extreme armoede en leverden zij bijdragen voor de internationale teams die de vertegenwoordiging op zich nemen binnen internationale organisaties als de Verenigde Naties, de Raad van Europa, e.d.

5. Fonto, centrum voor de geschiedschrijving van de allerarmsten in Europa

Eind 2016 overleed Henri van Rijn, volontair en de grondlegger van Fonto. Onder zijn bezielende leiding kreeg dit project gestalte. Het in Delft gevestigde Fonto wordt nu overgeplaatst naar het Landelijk Centrum in Den Haag waar wij zoveel mogelijk de activiteiten van Fonto in de geest van Henri van Rijn zullen voortzetten om de schat aan informatie toegankelijk te maken voor studenten en onderzoekers die zich willen verdiepen in generaties lange armoede in Nederland en Europa. De eerste student van de Universiteit van Maastricht gaat bij Fonto stage lopen en de relatie tussen mensenrechten en armoede onderzoeken.

Om de geschiedenis van de armste gezinnen in Europa zichtbaar te maken, begon in september 2000 dit Vierde Wereld-project Fonto (*fonto* betekent 'bron' in het Esperanto). Het eerste doel is de armsten hun wortels te laten terugvinden, waardoor zij trots kunnen zijn op hun moedige voorouders en hun eigenwaarde kan groeien. Tevens kunnen niet-armen meer waardering en respect voor de armsten krijgen en de armsten meer als onmisbare volwaardige burgers tegemoet gaan treden. Fonto verzamelt en registreert gegevens en objecten over de geschiedenis van de armsten in Nederland en andere Europese landen. Naast een onderzoeks-, informatie-, en vormingsfunctie, heeft Fonto ook een bewaarfunctie. Fonto is verbonden met het 'Institut de Recherche et de Formation aux Relations Humaines' in Baillet-en-France (F.), het onderzoeksinstituut van de internationale beweging ATD Vierde Wereld. Fonto wil de verworven inzichten en documenten op geëigende wijze bekend maken o.m. door samenwerkingsverbanden met historici, musea en archieven, en door publicaties en spreekbeurten in binnen- en buitenland. Zo worden lezingen georganiseerd met als doel de extreme armoede in zijn historische context te plaatsen en inzicht te verschaffen over de ingrijpende gevolgen van extreme armoede op het leven van gezinnen in Europa, alsook om vorming te bieden aan leden van de beweging en andere deelnemers en te laten zien hoe vanuit een historisch perspectief aan nieuwe inzichten kan worden gewerkt.

Sinds 2004 doet een vrijwilliger van Fonto minutieus en uitgebreid onderzoek naar de armsten in de archieven van de stad Delft van 1571-1938. Deze gegevens zijn gedigitaliseerd. Hij is nu ook bezig met het maken van verschillende indexen op naam van de armsten, op data waarop zij worden vermeld en op onderwerp. Fonto ontving ook dit jaar weer vanuit diverse Europese landen boeken en artikelen over de geschiedenis van de armsten.

6. Partnerschap, uitgevoerd door coördinatiegroep, lokale groepen en actieve leden.

Partnerschap wil de samenwerking en betrokkenheid bevorderen van leden van de beweging onderling en met anti-armoede partners. Ze wil tevens de pleitbezorging van de allerarmsten naar de samenleving toe vorm geven.

Op verschillende plaatsen zijn mogelijkheden waargenomen om inspraak te doen gelden in de lokale politiek. Hierbij zijn de deelname aan coalities van organisaties met vergelijkbare doelstellingen t.a.v. armoede bestrijding. Door de lokale groepen in Heerlen, Den

Haag/Zoetermeer, Amersfoort, Utrecht, Oss en Breda werd deelgenomen aan bijeenkomsten over zaken als lokaal armoedebeleid en participatie. Regelmatige bijeenkomsten in die regio's bereiden deze ontmoetingen voor. Een sterk moment waar samenwerking wordt gezocht met andere organisaties vormen de manifestaties rond 17 oktober, de internationale dag van verzet tegen extreme armoede.

Een Nederlandse delegatie nam op 20 december 2016 deel aan de Europese Volksuniversiteit in Brussel. ATD Vierde Wereld organiseerde dit evenement met delegaties van de Vierde Wereld uit Spanje, Ierland, België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Het Europese Sociaal Economische Comité was onze partner waardoor een levendige uitwisseling kon plaatsvinden met vertegenwoordigers van de EU. Daarnaast nodigden wij o.a. ook vertegenwoordigers uit van Leger des Heils (Eu), Caritas (Eu), CSC, EAPN en ESAN. Twee belangrijke onderwerpen stonden op de agenda: Het wettelijk recht op vestiging (burgerschap) en voldoende bestaanszekerheid voor alle burgers van de EU. Een delegatie heeft in Brussel deelgenomen aan een ontmoeting met Europarlementariërs georganiseerd door de "Interpartijgroep Vierde Wereld - Europese Unie". Het was eveneens een gelegenheid om onze Nederlandse cultuur en ervaringen in te brengen.

Volontariaatsontmoetingen hebben eveneens op het Landelijk Centrum plaatsgevonden. Doel hiervan is de leden van het volontariaat de kans te geven op hun engagement te reflecteren en elkaar te ondersteunen om de vaak zware taak vol te houden en om de uitdagingen te blijven zien.

De coördinatiegroep heeft in 2016 een evaluatie-programmeringsweek georganiseerd en met een 25-tal leden van de beweging het jaarplan 2017 opgesteld.

In alle delen van het land wordt door leden gewerkt aan verbintenissen met de plaatselijke en landelijke politiek. Gewerkt wordt aan een gemeenschappelijke actie voor politieke vertegenwoordiging van de allerarmsten waarbij nadrukkelijk een beroep wordt gedaan op de ervaringsdeskundigen, de mensen die zelf armoede in hun leven meemaken. Een start is gemaakt met het samenbrengen van feiten om de politieke vertegenwoordiging te kunnen ondersteunen.

De voornaamste opdracht van de nationaal coördinator en de coördinatiegroep is om de werkzaamheden en initiatieven van leden van de beweging in Nederland te stimuleren, begeleiden en ondersteunen. Ze dragen zorg voor de uitvoering, samenhang, evaluatie en voortgang van het beleid. Deze activiteiten ontwikkelen zij in goed overleg met het bestuur – o.m. via een periodiek overleg met de voorzitter van het bestuur - en met de internationale beweging.

De activiteiten onder Partnerschap bevorderen de vertegenwoordiging van de beweging met delegaties van actieve leden, de deelname aan seminars en de organisatie van publieke evenementen zoals de viering van Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede (17 oktober).

De beweging geeft jaarlijks een overzicht van de activiteiten uit. Hierin doet zij op laagdrempelige wijze verslag van de stand van zaken met betrekking tot de doelstellingen en de activiteiten van de beweging.

“Is het normaal dat er steeds meer armen bij komen? Moet er niet een beroep worden gedaan op mensen die armoede kennen om van hun moed en vindingrijkheid te profiteren.”

Realisatie, in kort bestek, van de gestelde doelen in de Jaarplanning 2016

In 2016 zijn alle lokale, nationale en ook internationale ontmoetingen, die wij ons tijdens de programmering hadden voorgenomen, uitgevoerd. Bijzonder was de gedachtevorming rond ervaringsdeskundigheid, de training en vorming rond de volksuniversiteiten of fora, en het internationaal verdiepen van wat wij leren uit de dynamiek van het op zoek gaan naar mensen die geen stem hebben. Er is verder gewerkt aan duo-vorming; samen op stap gaan en elkaar versterken. Ook zijn voorbereidende werkzaamheden verricht voor het campagnejaar 2017 en met name het werken met jongeren op scholen rond teksten van Père Joseph Wresinski.

Hiernaast zijn ofwel vanuit de beweging, ofwel vanuit de deelnemers in de lokale groepen, allerlei acties ondernomen. Hierbij valt te denken aan de deelname van individuele leden aan maatjesprojecten, stands tijdens festivals, deelname in politieke fora of werkgroepen vaak samen met andere organisaties. Verder de vertegenwoordiging binnen politieke partijen, lezingen in buurthuizen, kerken of tijdens manifestaties, deelname aan - of organisatie van armoedeconferenties, correspondenties en ondersteuning van persoonlijke initiatieven, het vrijwillig werken ter ondersteuning en renovatie van onze gebouwen, fondswervingsinitiatieven, de lezingen die in binnen en buitenland zijn gehouden rond publicaties, de deelname en het bijdragen leveren aan internationale studies of rapportages, het op regelmatige basis bezoeken en leren kennen van zeer geïsoleerde mensen, etc.

17 oktober, de VN werelddag van verzet tegen extreme armoede, is in 2016 op veel plaatsen in het land gevierd. (Amersfoort, Oss, Rotterdam, Wijhe, Utrecht, Breda, Den Haag, Heerlen,..). Steeds meer organisaties verenigen zich en grijpen deze dag aan om in gesprek te gaan met overheden en burgers. Daarnaast zijn in de loop van het jaar zo'n 13 voorlichtingsbijeenkomsten in het land georganiseerd.

Op de boerderij 't Zwervel zijn tal van nationale en ook internationale ontmoetingen georganiseerd rond cultuur en creativiteit. Het aantal overnachtingen op 't Zwervel komt in 2016 iets lager uit hetgeen te maken heeft met het project 'groot onderhoud' waarvoor personeel moest worden vrijgemaakt in de planning en de begeleiding tijdens de uitvoering. Toch is 't Zwervel in 2016 goed benut geweest en er daarvoor wederom een uitzonderlijke prestatie is geleverd door de staf ter plekke die de zorg, veelal met de hulp van vrijwilligers, voor al deze ontvangsten heeft gedragen.

Tijdens onze Forumactiviteiten en bijeenkomsten in lokale groepen, hebben wij nog sterker ondersteuning geboden aan de actie. Het delen van kennis en het smeden van onderlinge banden, zodat we écht verantwoordelijkheid voor elkaar dragen, stond ook in 2016 voorop.

In 2016 is de krant regelmatig uitgekomen en is een nieuwe website gereed gekomen. De krant heeft veranderingen ondergaan en voorbereidingen zijn getroffen om deze online aan te bieden. Een nieuwe huisstijl voor briefpapier, enveloppen, de krant, Facebook en de website e.d. is ontwikkeld op basis van een nieuw internationaal logo. Tevens hebben wij tijdens ontmoetingen en workshops, die op de boerderij werden georganiseerd, onze onderlinge verbondenheid vergroot door, tijdens de Zomerfora, het samen ervaren van cultuur, kunst en creativiteit. Het kunstatelier, ingericht in de "varkensstal", heeft haar nut bewezen, door afwisseling te bieden voor groepen om even niet met het hoofd, maar zich met de handen te kunnen uitdrukken. Een bijzondere bijdrage werd geleverd voor de culturele route in het bos waar tijdens de zogenaamde boerderijdagen verder aan is gewerkt. Deze route begint nu meer en meer vorm te krijgen.

Ook is dit jaar samengewerkt met Djynamo, de jongeren dynamiek van de internationale beweging en hebben Nederlandse jongeren samengewerkt aan de ontwikkeling van een website en een

Facebookgroep en zijn ontmoetingen georganiseerd in het kader van de Europese Jongerenontmoeting in augustus 2017 op 't Zwervel.

In dit verslag is te zien dat wij onze financiële doelen niet helemaal hebben gehaald, maar dat er zuiniger is gewerkt als was begroot. De werkzaamheden die in gang zijn gezet rond de fondswerving o.a. door het aantrekken van een fondswerver voor een dag in de week laten hun resultaten zien en wij hopen dat de trend van het teruglopende tekort, het volgende jaar wordt omgebogen tot een bescheiden positief resultaat.

In het kennissecretariaat werken wij samen om het vraagstuk van langdurige armoede te bestuderen om, door gedegen kennis, de armsten beter te kunnen vertegenwoordigen. De verhuizing van Fonto van Delft naar Den Haag gaat ons helpen om nog ons werk nog meer een wetenschappelijke basis te geven door het aantrekken van studenten die er stage kunnen lopen.

Waarom leggen wij onze aanwezigheid op aan gezinnen die in armoede leven? Zovelen vóór ons hebben dat gedaan. Ons belangrijkste principe daarbij is: dat wij nooit zomaar bij hen naar binnen lopen. Niet ieder van ons heeft dat altijd begrepen. Sommigen hebben ons dat zelfs verweten: zij zeiden dat wij er niet echt waren voor de gezinnen, omdat wij hen niet kwamen helpen. We deden hun was niet, we pasten niet op hun kinderen, we maakten hun barakken niet schoon,...

Het is waar: tot nu toe werden deze gezinnen op deze manier geholpen. Het was de enige kruimel die voor hen van de tafel viel. Er was een kentering nodig. Ook de gezinnen moesten eraan wennen dat wij bij de deur bleven staan, maar wij probeerden dieper in te gaan op wat zij nodig hadden. Want bij alles wat wij hebben opgezet, was het de bedoeling om breder en verder te kijken.

Père Joseph Wresinski (oprichter ATD Vierde Wereld)

Naast de veelheid van activiteiten in 2016 hebben we ook gewerkt aan het beantwoorden van de vragen: “Wie zijn vandaag de personen en gezinnen, die het meest onder armoede en uitsluiting hebben te lijden?” Deze vraag is en blijft het vertrekpunt van een zoektocht in wijken en steden, die sinds de oprichting van de beweging in Nederland nadrukkelijk gestalte heeft gekregen. Het is wezenlijk voor ons om deze “zoektocht” nooit op te geven. Om hier praktisch aan te werken, trokken duo's het land in om mensen die armoede in hun leven meemaken te ondervragen en uit te nodigen bij onze activiteiten.

Daarnaast is ook in 2016, doorgedaan met “verdieping”. Ook hebben werkzaamheden in 2016 op het internationale Vierde Wereld Joseph Wresinski Centrum voor documentatie en onderzoek in Baïllet (F) doorgang kunnen vinden en is wederom gewerkt aan de toegankelijkheid van de Nederlandse archieven die daar worden bewaard.

Om het draagvlak voor onze doelstelling te vergroten hebben wij in 2016 getracht te werken aan de naamsbekendheid en een groter bereik van bijvoorbeeld onze publicaties en opvattingen. Hoewel wij ons dit voornamen, blijft het moeilijk om in te schatten wat het uiteindelijke resultaat is. Het blijft een belangrijke uitdaging voor de toekomst om ervoor te zorgen dat ons adressenbestand blijft groeien.

E. Personeel

Personele aspecten en met de beweging verbonden personen

1. Internationaal Volontariaat

Er zijn negen Nederlanders lid van het internationale volontariaat van de internationale beweging ATD Vierde Wereld. Zes ervan verblijven in Nederland (hiervan ontvangen vier een pensioen) en drie in het buitenland waarvan er één met pensioen (Centraal Afrikaanse Republiek, Frankrijk en de Verenigde Staten).

Leden van het volontariaat nemen genoegen met een aanmerkelijk lagere beloning voor hun werk dan zij, op grond van opleiding, ervaring, anciënniteit en verantwoordelijkheden, op de arbeidsmarkt zouden kunnen verdienen. Over de hoogte van de vergoeding, gerelateerd aan het minimumloon, die hen via de stichting wordt toegekend, wordt internationaal coördinerend overleg gevoerd.

2. Buitenlandse volontairs in Nederland werkzaam

In 2016 werkt een buitenlands lid van het internationaal volontariaat vanuit Amersfoort en een echtpaar vanuit 't Zwervel in Wijhe. De personeelslasten, worden – in overeenstemming met de Europese regelgeving – rechtstreeks gedragen door de stichting of (gedeeltelijk) door de internationale beweging.

3. Stagiairs

In 2016 heeft een stagiair van het internationale volontariaat, vanaf mei, het team van 't Zwervel en Den Haag ondersteund.

4. Overige, gesalarieerde medewerkers

Voorts waren er in 2016 twee gesalarieerde medewerkers parttime werkzaam en in dienst van de Stichting. (samen 0,44 fte) Een secretariael medewerker en een fondsenwerver.

5. Medestanders en ervaringsdeskundigen

Diverse actieve leden werkten belangeloos mee aan de realisatie van de doelstellingen van de beweging in Nederland. Ze zetten zich op uiteenlopende wijzen in binnen de verschillende activiteiten (o.a. werkzaamheden bestuur, lokale steungroepen, Forumactiviteiten, publicaties, administratieve ondersteuning, bouwdagen, de organisatie van 17 oktober (de werelddag van verzet tegen extreme armoede) en Fonto.

F. Algemene onderwerpen

1. CBF

In 2012 is een aanvraag ingediend om het CBF-Keurmerk voor Grote goede doelen om te zetten in het CBF-Certificaat voor Kleine goede doelen, welke is gehonoreerd.

De jaarlijkse toets door het Centraal Bureau Fondsenwerving van het CBF-Certificaat voor Kleine goede doelen gaf het CBF geen aanleiding tot aanvullende opmerkingen of vragen.

We hebben in 2015 geanticipeerd op de veranderingen bij het CBF per 1 januari 2016 die inhouden dat het keurmerkstelsel wordt vervangen door een erkenningstelsel. We voldoen daardoor ook aan

de eisen voor erkenning als fondsenwervende instelling waarvan de som der baten niet groter is dan €500.000 per jaar en die langer dan drie jaar actief is in Nederland.

2. Ethiek van fondsenwerving en financieel beleid

- ATD Vierde Wereld is een internationale mensenrechtenbeweging met en voor de armste gezinnen. *“In het verzet tegen armoede en sociale uitsluiting is ieder mens belangrijk”*, aldus Joseph Wresinski (1917-1988), oprichter van de internationale beweging. Voornaamste bron van inkomsten en het grootste kapitaal is de onbezoldigde inzet van veel vrijwilligers.
- De beweging ATD Vierde Wereld Nederland laat geen dure campagnes uitvoeren om nieuwe leden, vrienden of donateurs aan te trekken. Ze betaalt geen reclamebureaus om haar brieven of boodschappen op te stellen. Ze houdt informatieverstrekking in eigen beheer.
- De beweging gebruikt namen en adressen van haar leden, vrienden en donateurs voor eigen gebruik (kwartaalblad, nieuwsbrieven, plaatselijke activiteiten, uitnodigingen). Ze verstrekt de namen en adressen niet aan derden.
- De volontairs zijn allen lid van het internationaal volontariaat van ATD Vierde Wereld. Zij ontvangen allen hetzelfde minimuminkomen ongeacht opleidingsniveau, verantwoordelijkheid, arbeidsverleden of ervaring. Er wordt wel rekening gehouden met de gezinssituatie of met bijzondere omstandigheden en met de levensstandaard van het land waar zij werken.
- Leden van het bestuur werken belangeloos.
- Slechts twee medewerkers bezetten parttime posten die specifieke vakkundigheid en continuïteit vereisen. Zij werken voor algemeen gebruikelijke arbeidsvoorwaarden (CAO Welzijn).
- De beweging besteedt giften en andere inkomsten grotendeels aan haar eigen activiteiten in Nederland. Jaarlijks stelt ze een begroting van baten en lasten op. Wanneer mensen een bijdrage geven voor een bepaald doel wordt hun gift voor die bestemming gebruikt. Over bestemde giften wordt apart verantwoording afgelegd.
- Op bescheiden schaal en afgestemd op concrete situaties draagt de beweging bij aan activiteiten en projecten van de internationale beweging elders in de wereld. In de meeste gevallen betreft dat bijdragen met bestemming.

3. Verantwoordingsverklaring

Aan de jaarrekening is een zgn. verantwoordingsverklaring toegevoegd, een verantwoording met betrekking tot toezicht houden, besturen en uitvoeren, het zo efficiënt mogelijk besteden van het geld van donateurs en het optimaliseren van de omgang met belanghebbenden.

Kosten van eigen fondsenwerving

De stichting is voor haar inkomsten grotendeels afhankelijk van regelmatige vrijwillige bijdragen van leden, medestanders, sympathisanten, partnerorganisaties en andere donateurs. De totale kosten van fondsenwerving bedroegen over 2016 €11.101 (2015: € 17.773,-; 2014: € 21.002). De kosten eigen fondsenwerving, uitgedrukt in procenten t.o.v. baten eigen fondsenwerving, bedroegen over 2016 7,41% (2015: 9,66% 2014 11,31%). Dit is ruim lager dan de CBF norm van gemiddeld 25% over de laatste 3 jaren. Het bestuur vindt een percentage van ongeveer 10 redelijk.

G. De exploitatie

1. Giften en overige bijdragen

Het totaal baten eigen fondsenwerving in 2016 was met €124.122 € 55.000 lager dan begroot en €40.000 lager dan deze baten in 2015.

Daartegenover stonden ook dit jaar substantiële kostenbesparingen door extra inzet van vrijwilligers of giften in natura,.

De algemene giften waren ongeveer 10% minder dan begroot en 6% lager dan in 2015.

Specifieke giften werden ontvangen voor onderhoud, deze zijn toegevoegd aan het betreffende bestemmingfonds.

Het bedrag aan legaten en schenkingen bedroeg € 13.000 en was daarmee fors lager dan de opbrengst in 2015 die toen € 45.200 bedroeg, en nog lager dan de begrote € 55.000.

De bijdragen voor lidmaatschap stegen dit jaar met € 700 ten opzichte van vorig jaar. De opbrengst van de vakantiegeldactie daalde dit jaar met € 900 in vergelijking met het jaar ervoor.

De verkoop van boeken en wenskaarten was in 2016 iets (€ 300) lager dan in 2015,

De beleggingen en renten hadden een bruto-opbrengst van € 31.500, dat is € 5.500 minder dan in 2015 en nog minder dan begroot. Maar anderzijds valt de opbrengst alleszins mee wanneer we kijken naar de uitzichten halverwege het verslagjaar.

De huurbaten zijn in vergelijking met het vorige jaar en met de begroting gestegen naar nu € 18.000.

De huurbaten bestaan enerzijds uit de huur die vrijwilligers betalen wanneer zij wonen in gebouwen van de beweging en anderzijds uit verhuur van ruimtes voor zover dat de werkzaamheden van de Vierde Wereldbeweging niet in de weg staat. Op dit moment wordt een wooneenheid in Wijhe gebruikt voor huisvesting van drie statushouders.

De details betreffende de bedragen aan giften, de overige bijdragen en inkomsten zijn opgenomen in de cijfermatige toelichting van baten en lasten (zie onder 1.5).

2. Personeelskosten

De personeelskosten zijn per activiteit opgenomen in bijlage 1.

Ten opzichte van de begroting zijn de personeelskosten met ca. € 5.000 gestegen naar €115.000. Dit komt vooral omdat in de loop van dit jaar een jonge aspirant-volontair in dienst is getreden. Voor het jaar 2017 zullen daarom de personeelskosten extra stijgen.

Het streven blijft om jonge mensen in de gelegenheid te stellen zich voor de beweging in te zetten.

De personeelskosten kunnen daarom op de lange duur gelijk blijven of zelfs oplopen.

3. Vergelijking begroting 2016 met de werkelijke cijfers

In het algemeen bewogen de uitgaven van de activiteiten zich binnen de begrotingskaders.

De kosten van *fondsenwerving* bedroegen € 11.000 dat is nog iets minder dan begroot.

De uitgaven voor *beheer en administratie* bedroegen in 2016 € 31.100 (zonder de kosten van belegging van € 7.700) dat is € 1.000 minder dan begroot.

Onder beheer en administratie vallen de secretariaatsmedewerker, huisvesting van de administratie, kosten administratiekantoor (boekhouding, salarisadministratie en jaarrekening), inschrijving Kamer van Koophandel, de kosten van het bestuur waaronder de verzekering bestuurdersaansprakelijkheid, kosten accountant en enkele andere geringe kosten.

Het percentage van de administratieve kosten bedraagt in 2016 12,1% van de totale uitgaven (in 2015: 19,9%). Het bestuur meent dat het ten opzichte van vergelijkbare organisaties aan de lage kant is.

De kosten van de projecten, zoals vermeld in bijlage 1, waren in het algemeen lager dan begroot. Dit komt door een veelvoud van factoren, zoals de voor 2016 begrote verbouwing van 't Zwervel die is doorgeschoven naar 2017 waardoor de huisvestingskosten voor 't Zwervel fors lager zijn. De kosten voor Partnerschap zijn beduidend lager dan begroot, omdat de reservering voor inhuur derden niet is gebruikt, het coördinatieteam haar uitgaven sterk in de hand heeft weten te houden, de kosten voor het Vierde Wereldblad € 3.000,- lager uitvielen, de kosten voor de wenskaarten fors lager waren, onder andere vanwege de schenking van postzegels, sterk meevallende kosten voor deelname aan internationale bijeenkomsten. Daarnaast waren wederom de uitgaven van Fonto lager omdat de coördinator kampte met een ziekte.

Vooral is belangrijk de – inventieve - inzet van de vrijwilligers waardoor het gelukt is goedkoper te werken dan was voorzien. Zoals uit de beschrijving van de activiteiten in hoofdstuk D te lezen valt.

Bestuursleden ontvangen voor hun werkzaamheden geen vacatiegelden of andere vergoedingen. Onkosten, zoals reiskosten, worden op declaratiebasis vergoed.

4. Vergoeding van de directie

In tegenstelling tot andere organisaties kent ATD Vierde Wereld geen kantoordirectie, maar een coördinatieteam, bestaande uit twee vrijwilligers (fulltime). Zij verrichten merendeels directe inspanningen voor de doelstellingen: hun taak is het om het praktische werk van de actieve leden, projecten en lokale groepen in het land te ondersteunen, te stimuleren en te coördineren.

Het VFI heeft voor haar leden een adviesregeling opgesteld ten aanzien van beloning van "directeuren". Een aantal elementen van deze regeling kan in aanmerking genomen worden. Op basis van deze elementen zou voor 2016 het jaarsalaris voor een fulltime lid van het coördinatieteam rond € 80.000 bedragen. Net als andere leden van het internationaal vrijwilligersbestand van ATD Vierde Wereld in Nederland, ontvangen de drie vrijwilligers van het coördinatieteam het minimumloon, dus op jaarbasis een bruto-salaris van € 20.350

5. Verhouding bestedingen en baten

In het jaar 2016 is de verhouding van bestedingen aan doelstelling en baten 100,4%

Hiermee komt het vijfjaar gemiddelde van bestedingen aan doelstelling en baten (2012 tot en met 2016) dit jaar uit op 84,3%.

6. Het exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat over 2016 is zoals verwacht negatief. Het tekort van € 50.000 is helaas ruim hoger dan het begrote tekort van € 29.000 en eveneens duidelijk groter dan het tekort over 2015 van € 34.000.

De uitgaven waren € 87.000 lager dan begroot. De inkomsten waren € 109.000 lager dan begroot. Er zit echter een vertekening in van € 30.000 vanwege doorschuiven naar 2017 van de verbouwing van het pand in Wijhe.

Het tekort is nog veel te hoog, want gemiddeld over een aantal jaren zouden de uitgaven en inkomsten elkaar in evenwicht moeten houden.

Het blijft daarom van groot belang om het contact met potentiële geïnteresseerden in de werkzaamheden van ATD Vierde Wereld te verbeteren en daarmee ook het aantal potentiële gevers. De beweging blijft echter haar eigen benadering en ethiek volgen, ook op het terrein van de fondsenwerving; op deze manier verloopt de uitbreiding van het aantal nieuwe vrienden en donateurs langzamer, maar zal naar verwachting ook diepgaander en duurzamer zijn. De in 2009 gestarte werkwijze van de Forumdagen blijft succesvol en zal evenzeer bijdragen aan een hechtere betrokkenheid van geïnteresseerden bij het werk van de Vierde Wereldbeweging. Dit jaar is verder gegaan met het bewust maken van de organisatoren van de deelactiviteiten van al de kosten die samenhangen met die activiteit en hen te stimuleren tot het werven van fondsen voor hun activiteiten.

Bij een beschouwing over de hoogte van het resultaat moet rekening gehouden worden met de gerealiseerde koerswinst effecten van € -8.103 (verlies op verkochte beleggingen) en de ongerealiseerde koerswinst effecten van € 27.739 (koersstijging niet verkochte beleggingen).

7. Strategische overwegingen m.b.t. de negatieve exploitatieresultaten

Voor 2017 verwacht het bestuur een tekort van ongeveer € 43.000,-. Dat is € 7.000 minder dan het uiteindelijk tekort over 2016.

Er bestaat de mogelijkheid, zoals het verleden liet zien, dat er onverwachtse grote giften komen. De werkelijkheid van de afgelopen paar jaar laat eveneens zien, dat deze minder vaak lijken voor te komen. Dit betekende voor het bestuur dat er gebouwd moest worden aan een andere strategie. In overleg met financiële deskundigen van de internationale beweging is het doel van het bestuur om in de loop van ongeveer 7 jaar te werken aan een forse uitbreiding van het aantal kleine gevers, omdat

deze het meest stabiel zijn. Om nieuwe gevers te bereiken is eerst intern voorwerk nodig. Op bestuurlijk vlak is dat het vergroten van inzicht in fondsenwerving en welke mogelijkheden en problemen daarbij kunnen spelen. Dat proces loopt. Een ander proces is de vernieuwing van de beweging die in eerdere paragrafen staat beschreven. Een nieuw, maar realistisch elan, zal niet alleen degenen die direct bij de beweging betrokken zijn inspireren, maar zal ook over kunnen slaan naar anderen en resulteren in nieuwe gevers. Deze “innerlijke vernieuwing” is gaande. Volgende vraag die nog beantwoord moet worden, is of er doelgroepen zijn die de beweging tot nu toe te weinig bereikt, maar die het doel van onze beweging wel kan aanspreken. Het is voor ons van groot belang dat bestaande bronnen ons blijven steunen, maar dat wij daarnaast ons zicht verbreden. Dit is een proces van lange adem, wil het althans leiden tot stabiele inkomsten. De beweging in Nederland beschikt gelukkig over een vermogen dat ingezet kan worden, om de tekorten die in de genoemde periode van 7 jaar te verwachten zijn op te vangen. Maar dan moeten we ook zover zijn dat we voldoende nieuwe inkomsten hebben weten te generen.

Het bestuur acht dit mogelijk en verantwoord. Het houdt wel in dat de op het eerste gezicht riant lijkende vermogenspositie in werkelijkheid veel minder riant is en in de komende jaren, ondanks de vele giften die we ontvangen, toch sterk zal verminderen. (Zie ook de toelichting op de reserves in paragraaf I.1).

Naast het bereiken van nieuwe gevers blijft het voortdurend zaak om kritisch te kijken naar de uitgaven zonder dat dit ten koste gaat van de activiteiten en doelen van de Vierde Wereldbeweging.

Het bovenstaande betekent dat het bestuur er naar streeft om het negatieve exploitatieresultaat stapsgewijs terug te brengen tot nul, met als lange termijn doelstelling jaarlijks een bescheiden positief resultaat te behalen. Het hogere tekort over 2016 in vergelijking met 2015 laat zien dat het een taai proces is om dat doel te bereiken, maar geeft ook des te meer reden om ons er voor in te zetten.

H. De activa op de staat van bezittingen, schulden en het beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid is afgestemd op de continuïteit van de beweging in Nederland en beoogt deze veilig te stellen. De beleggingen hebben een relatie met de continuïteitsreserve die hierna aan de orde komt. Eind 2008 is m.b.t. de beleggingen een overstap gemaakt naar Sequoia Vermogensbeheer V.O.F en zijn de middelen opnieuw belegd. Ons primaire doel is het kapitaal te behouden, secundair zo mogelijk inflatieverlies te compenseren. Pas op de derde plaats komt eventuele extra opbrengst. Dit betekent dat het bestuur heeft gekozen voor het meest defensieve beleggingsprofiel dat Sequoia kent en houdt in een pakket van beleggingen waar het risico over verschillende soorten effecten is verspreid met een beperkt aandelenpakket (10% tot maximaal 30%).

Daarnaast hanteert de stichting de volgende nadere criteria: Niet beleggen in grondstoffen, valuta en junkbonds. Niet beleggen in bedrijven/organisaties die betrokken zijn bij wapenhandel of betrokken bij kinderarbeid. De stichting wil ook niet beleggen in bedrijven/organisaties die zich schuldig maken aan sociale uitsluiting. Voorts dient de financiële kwaliteit van de bedrijven/organisaties waarin wordt belegd steeds goed te zijn.

De beleggingen in met name obligaties kennen een zo geheten dakpanconstructie, opdat er regelmatig weer gelden vrij komen die zonder extra kosten kunnen worden gebruikt wanneer dat nodig is. In het vorige verslagjaar is € 200.000 van de Binckbank overgeheveld naar de spaarrekeningen bij de ASN en ING bank. Door het vrijkomen van obligaties kwam dit bedrag beschikbaar. Omdat er voldoende middelen op korte termijn beschikbaar moeten zijn van het belegd vermogen (dakpanconstructie) was dit beleggingstechnisch de beste optie. Het bedrag op de spaarrekening behoort tot het belegd vermogen en blijft meetellen voor het defensieve profiel. Wanneer het bedrag op de spaarrekening daalt, zal het aandelenpakket worden aangepast om binnen de grens van 30% aandelen van het totale belegde vermogen te blijven..

Het bestuur overlegt minimaal tweemaal per jaar met Sequoia en heeft zo nodig tussendoor contact. Dit betekent een actief beheer van het vermogen. Zeker in de huidige economisch onzekere tijden vindt het bestuur dit van groot belang.

Het bestuur acht de overgang naar Sequoia nog steeds een verstandige keus.

I. De passiva op de staat van bezittingen en schulden

1. Continuïteitsreserve, reserve compensering AOW-tekort, reserve gebouwen en bestemmingsfonds groot onderhoud

Wat zijn voor de Stichting ATD Vierde Wereld wenselijke reserves?

Standaard is een continuïteitsreserve van 1 à 2 jaar om te kunnen blijven functioneren.

Bij ATD Vierde Wereld is er een bijzonderheid met het personeel. De vrijwilligers zijn een levenslang engagement aangegaan met de Vierde Wereldbeweging, maar wel op een minimumloon. Waar een andere organisatie het personeel kan inkrimpen wanneer het langdurig slecht gaat, is dit voor ons – voor wat de vrijwilligers betreft – geen optie.

De vraag is hoeveel reserves je hiervoor moet aanhouden. Een reserve waardoor het inkomen gegarandeerd is tot aan de AOW-leeftijd zou een irrealistisch hoge reserve vragen.

Een reserve voor 1 à 2 jaar legt veel risico's bij de vrijwilligers, die – zeker wanneer ze langer bij de Vierde Wereldbeweging werken, met haar eigen werkwijze en opgebouwde habitues die bij dit werk horen – niet makkelijk een andere baan kunnen vinden, wanneer de nood echt aan de man is. Het bestuur acht het daarom wenselijk om een reserve te hebben waaruit 4 jaar lang het loon van de vrijwilligers doorbetaald kan worden. De loonkosten voor de werkgever zijn per vrijwilliger op basis van minimumloon € 25.000 per jaar. Voor 4 vrijwilligers is dat voor 4 jaar een bedrag van € 400.000,-

Daarnaast is er de resterende continuïteitsreserve voor de overige activiteiten. De uitgaven daarvan bedroegen in 2016 € 165.000. Voor een continuïteitsreserve van 1,5 jaar waar het bestuur steeds van uit is gegaan betekent dit een bijkomende reserve van € 248.000

Reservering voor pensioentekort. Wegens verblijf in het buitenland in dienst van ATD Vierde Wereld Internationaal hebben sommige van onze huidige vrijwilligers een AOW-tekort. De stichting acht zich ook moreel aansprakelijk voor dit AOW-tekort opdat deze vrijwilligers ook na hun pensionering een met het minimumloon vergelijkbaar inkomen hebben. De voorlopige inschatting is dat dit om het tekort op te heffen een bedrag van ongeveer € 60.000 nodig is (de definitieve berekening moet nog volgen).

Gebouwen: een fonds groot onderhoud waar momenteel € 58.000,- in zit.

Het beleid is de laatste jaren om alleen het hoogst noodzakelijke op te knappen. Dat betekent dat om de gebouwen weer up to date te maken er een ruim bedrag nodig is. Een extra bedrag van € 100.000 zou wenselijk zijn.

Alles bij elkaar opgeteld leidt dit tot een gewenste reserve van	
Continuïteitsreserve onderdeel lonen vrijwilligers	€ 400.000
Continuïteitsreserve overige activiteiten	€ 248.000
Reserve compensering AOW-tekort	€ 60.000
Reserve gebouwen (incl. fonds groot onderhoud)	€ 100.000

Dat betekent een voorlopig totaal van wenselijke reserves van € 808.000

Hiertegenover staat een beschikbaar vermogen dat inmiddels lager is, namelijk € 756.000 (het totale vermogen uit de balans minus schulden op korte termijn en de reserves activa doelstelling en bedrijfsvoering).

De inkomsten bestaan voor ca. 20% uit giften van minder dan 250 euro (incl. verkoop wenskaarten/publicaties), voor ca. 10% uit opbrengst beleggingen, voor ca. 10% uit overige baten (waaronder verhuur). Het leeuwendeel, ca. 60%, komt echter van gevers van bedragen groter dan 250 euro.

Opvalt is dat de inkomsten vooral bestaan uit giften en daarin valt weer op het grote aandeel "grote gevers". Dat is kwetsbaar, want wijzigingen in de omstandigheden van deze gevers kan voor de financiën van onze stichting grote gevolgen hebben.

Op zichzelf zijn deze inkomstenbronnen zo een pleidooi voor een ruime continuïteitsreserve.

De begrotingen van het verslagjaar en ook van het komend jaar zijn uitgegaan van tekorten van tussen de 30 en 50 duizend euro. Gelet op het probleem om nieuwe gevers en/of inkomstenbronnen te vinden, al was het maar om wegvallende bronnen te compenseren, is het reëel om er van uit te gaan dat het vermogen ook de komende jaren met een vergelijkbaar bedrag zal afnemen. In 2018 zal op die manier het vermogen 60.000 à 100.000 euro lager zijn en in 2020 240.000 à 400.000 euro lager. Dit betekent ook dat de opbrengst uit beleggingen navenant zullen dalen.

Gelet op de wenselijke reserve en gelet op de beschikbare middelen bepaalt het bestuur de reserveringen als volgt

Continuïteitsreserve onderdeel lonen vrijwilligers (4 jaar)	€ 400.000
overige uitgaven	€ 226.000
Reserve compensering AOW-tekort	€ 60.000
Reserve gebouwen (€ 12.000) en fonds groot onderhoud (€58.000)	€ 70.000

Hiermee is de continuïteitsreserve voor de overige uitgaven minder dan 1,5 jaar geworden.

Het bestuur houdt er rekening mee dat ze binnen afzienbare tijd de continuïteitsreserve voor lonen vrijwilligers naar 3 jaar zal moeten terugbrengen.

Opmerking: de in de balans en de toelichting op de balans genoemde reserves, zijn de reserves zoals die met de goedkeuring van de vorige jaarrekening waren bepaald.

2. De overige reserves

De overige reserves namen met toe van € -49.381 naar € -7.514 mede als gevolg van de herschikking van de reserves zoals besloten bij de goedkeuring van de jaarrekening over 2015.

3. Volontariaatsfonds

De Stichting ATD Vierde Wereld Nederland heeft met een door de notaris ontworpen akte een 'Fonds op naam' voor het vrijwillariat opgericht: het vrijwillariaatsfonds. Op 11 april 2011 was dit door de voorzitter en penningmeester van de stichting bekrachtigd.

Het doel van dit fonds is: "het leveren van een financiële bijdrage aan het bestrijden van kosten van het vrijwillariat en zijn leden binnen en buiten Nederland (waaronder bijvoorbeeld kosten voor ziekte en andere onkosten of het bijdragen in kosten voor organisatie van (inter)nationale vrijwillariaatsbijeenkomsten) en voor uitingen van solidariteit met het internationaal vrijwillariat."

Dit fonds wordt beheerd door twee personen aangewezen door ATD Vierde Wereld. Uit de notariële akte vloeit voort dat dit fonds wel wordt opgenomen in de jaarrekening. De inkomsten en uitgaven worden door de accountant gecontroleerd en de beoordelingsverklaring betreft dus ook dit fonds.

4. Verplichtingen internationale beweging en andere bestemde giften

De bestaande jaarlijkse verplichting van € 11.000 aan de Internationale beweging ATD Vierde Wereld, mede samenhangend met de huur van het pand aan het Regentesseplein, is in 2004 voor

vijf jaar kwijtgescholden. De schenker heeft bepaald, dat de huurbedragen bij voorkeur bestemd moeten blijven voor het onderhoud van de gebouwen van de beweging in Nederland; maar ook andere belangrijke investeringen kunnen worden overwogen. In overleg met de chargé de mission voor de financiën van de Internationale beweging is afgesproken om dit te continueren tot een van beide partijen aangeeft verandering te behoeven.

De reserve is op de balans opgenomen onder de titel bestemmingsfonds Groot Onderhoud Gebouwen. Op dit fonds is in 2016 onder meer een beroep gedaan voor noodzakelijk onderhoud aan de recreatieboerderij 't Zwervel in Wijhe en het Landelijk Centrum in Den Haag.

J. Werkzaamheden van het bestuur

Het bestuur van de stichting kwam in 2016 vier keer in vergadering bijeen.

Het bestuur stelde de jaarrekening vast en keurde de begroting goed. Regelmatig terugkerende onderwerpen waren de voortgang van de activiteiten van de beweging, de afwikkeling van enkele erfenissen/legaten, de stand van zaken van de financiën, de fondsenwerving, de stand van het onderhoud, de stand van zaken met betrekking tot de beleggingen, personele kwesties en de samenwerking/relatie van het bestuur met de coördinatiegroep en de internationale beweging.

Het bestuur is vooral in ondersteunende en (rand)voorwaardenscheppende zin betrokken bij de activiteiten van de beweging in Nederland en bestuurt op hoofdlijnen. Het wil haar vaste medewerkers voldoende ondersteuning en zekerheid bieden om concreet inhoud te kunnen geven aan de doelstellingen zoals die geformuleerd zijn in de meerjarenplanning 2013-2017. Het waakt over het welzijn van haar vaste medewerkers en allen die zich daadwerkelijk voor de beweging inzetten.

K. Vooruitzichten

In 2016 is verder voortgegaan op de tijdens het vernieuwingsproces in 2010 ingeslagen weg om “minder te doen om dieper te gaan”, hetgeen o.m. tot uitdrukking is gekomen in een strakker vasthouden aan de gemaakte planning en de in dat kader voorziene activiteiten. Door het geringe aantal vaste krachten moet nog vaker en beroep worden gedaan op vrijwilligers.

De vernieuwing blijft zich ook ‘vertalen’ in o.a. (de inhoud van) het blad Vierde Wereld en de geheel vernieuwde website en Facebook pagina. In dit kader passen ook de initiatieven om de opgedane kennis en ervaring, zowel voor wat betreft de situatie in Nederland als die, opgedaan en opgebouwd door de internationale beweging onder de publieke aandacht te brengen o.a. door het schrijven van portretten. Dit is nodig zelfs nu de economie aantrekt en er nog steeds een groep mensen in langdurige armoede verkeert, zeker in situaties waarin er sprake is van generatie lange armoede die verder gaat dan alleen financiële teruggang. Het campagnejaar 2017 en de daaraan verbonden internationale activiteiten zullen andere groepen aanspreken. Twee speciale websites zijn hiervoor gebouwd, één rond de “Call to Action” en een andere rond de grondlegger van de beweging, Josph Wresinski.

Het vergroten van het landelijk netwerk met en rond gezinnen in armoede en het vinden en binden van nieuwe vrienden en donateurs, blijft bij dit alles een wezenlijk aandachtspunt, dat in 2016 weer meer zichtbare ‘handen en voeten’ heeft kunnen krijgen dankzij het werk op de sociale media, m.n. door een verbeterde website met directe mogelijkheden tot donatie en het online verschijnen van het Vierde Wereldblad in 2017.

Een gezonde financiële en materiële situatie is en blijft een belangrijk aandachtspunt voor het bestuur van de stichting ATD Vierde Wereld Nederland. In 2016 is verder gegaan met de structurering en

activering van de fondsenwerving door het aantrekken van een professionele fondsenwerver. Zo is ook een instrument ontwikkeld, de fondswervingsbegroting, om de kosten beter te kunnen vertalen naar de activiteiten die per jaar kunnen verschillen.

Het bestuur wil tenslotte blijven onderstrepen hoe wezenlijk de trouwe inzet van de actieve leden en de onderlinge solidariteit zijn voor het realiseren van haar doelstelling: *ertoe bijdragen schrijnende armoede de wereld uit te helpen*. Het bestuur heeft er alle vertrouwen in dat deze menselijke basis zich de komende jaren verder zal verstevigen en uitbreiden.

L. Goedkeuring jaarrekening 2016

Het bestuur heeft de jaarrekening 2016 van de stichting ATD Vierde Wereld Nederland goedgekeurd tijdens zijn vergadering van 24 maart 2017.

Bij deze gelegenheid wil het bestuur zijn dankbaarheid uiten aan al diegenen die het afgelopen jaar in velerlei vormen ondersteuning aan de activiteiten van de stichting gaven.

's-Gravenhage, 24 maart 2017.

Namens het bestuur,

dhr. D. L. van der Lecq
voorzitter

W.M.C.van Paassen
secretaris

dhr. A.L.J. Flapper
penningmeester

JAARREKENING over 2016

<u>Jaarrekening 2016</u>					
1.1	BALANS PER 31 December 2016				
ACTIVA	1.4.1		2016		2015
Immateriële vaste activa	1.4.1.1.	€	224		€ 341
Materiële vaste activa	1.4.1.2.	€	30.720		€ 31.769
				€	30.944
					€ 32.110
Voorraden		€	3.214		€ 3.313
Vorderingen en overlop. activa	1.4.1.3.	€	1.521		€ 988
Effecten	1.4.1.4.	€	651.757		€ 625.954
Liquide middelen	1.4.1.5.	€	144.702		€ 215.929
				€	801.194
					€ 846.184
Totaal				€	832.138
					€ 878.294
PASSIVA	1.4.2				
Reserves en Fondsen	1.4.2.1				
Reserves	1.4.2.1.a				
Stichtingskapitaal		€	45		€ 45
Bestemmingsreserve groot onderhoud		€	100.000		€ 100.000
Continuïteitsreserve		€	500.000		€ 625.000
Reserve waardeverschillen beleggingen		€	104.079		€ 76.340
Overige reserves		€	(7.514)		€ (49.381)
Reserve activa doelstelling		€	32.711		€ 32.809
Reserve activa bedrijfsvoering		€	1.447		€ 2.614
					730.768
					787.427
Fondsen	1.4.2.1.b				
Bestemmingsfonds		€	58.851		€ 52.755
				€	58.851
					€ 52.755
Schulden	1.4.2.2.				
Op korte termijn		€	42.519		€ 38.112
				€	42.519
					€ 38.112
Totaal				€	832.138
					€ 878.294

1.2	STAAT VAN BATEN EN LASTEN			Werkelijk 2016	Begroot 2016	Werkelijk 2015
1.2.1	Baten					
	Baten					
	Baten uit eigenfondsenwerving	1.5.1	€	124.122	€ 178.900	€ 162.801
	Baten met bestemming	1.5.2.	€	25.774	€ 58.000	€ 21.227
	Subsidie van overheden	1.5.3.	€	2.993	€ 5.000	€ 5.926
	Baten uit beleggingen	1.5.4.	€	31.538	€ 42.500	€ 37.113
	Overige baten	1.5.5.	€	<u>20.378</u>	<u>28.700</u>	<u>27.234</u>
	Som der baten		€	204.805	313.100	254.301
				Werkelijk 2016	Begroot 2016	Werkelijk 2015
1.2.2	Bestedingen aan doelstellingen					
	<i>(voor specificaties en verdeling van de kosten naar bestemming zie bijlage 1)</i>					
	Het ontmoetingscentrum 't Zwervel te Wijhe	1.6	€	106.041	€ 149.132	€ 105.418
	Partnerschap te Den Haag	1.6	€	88.638	€ 115.638	€ 86.134
	Fonto te Delft	1.6	€	8.524	€ 14.799	€ 10.286
	Ondersteuning internationale projecten	1.6	€	<u>2.445</u>	<u>8.121</u>	<u>3.288</u>
	Sub Totaal		€	205.648	287.690	205.126
1.2.3.	Kosten werving baten					
	Eigen fondsen werving	1.6	€	11.101	€ 12.586	€ 17.773
	Beleggingen	1.6	€	7.629	€ 10.000	€ 8.252
1.2.4	Kosten beheer en administratie					
	Kosten beheer en Administratie	1.6	€	<u>30.890</u>	<u>32.061</u>	<u>57.337</u>
	Som der lasten	1.6	€	255.268	342.337	288.488
	Resultaat exploitatie		€	<u>50.463-</u>	<u>29.237-</u>	<u>34.187-</u>
	Toevoegingen ontrekkingen aan :					
	Bestemmingsfonds		€	6.096	-	€ 9.344
	Reserve activa doelstelling en bedrijfsvoering		€	1.167-	-	€ 1.618-
	Reserve waardeverschillen beleggingen		€	27.741	-	€ 16.065
	Reserve door het bestuur bepaald		€	-	-	€ 100.000-
	Overige reserves (éénmalig)		€	125.000-	-	€ 100.000
	Overige reserves		€	<u>41.867</u>	-	<u>57.978-</u>
	Totaal		€	50.463-	-	34.187-

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

I. Algemeen

De jaarrekening is conform de Richtlijn Fondsenwervende instellingen ingericht (RJ 650) ingericht en opgesteld
Alle bedragen zijn in gehele euro's .
De doelstelling van de stichting ATD Vierde Wereld Nederland is vermeld in 4.0 : Doel en Aard van de Activiteiten

II Balans

1: Vaste activa

De waardering van de materiële vaste activa heeft plaats tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen volgens de lineaire methode. Voor de aanschaffing gedurende het boekjaar vindt afschrijving tijdsevenredig plaats De afschrijvingsperiode is gebaseerd op de verwachte levensduur van de activa . De geschatte levensduur van de activa bedraagt voor ;

--- Gebouwen	20 jaar
--- Auto	5 jaar
--- Inventaris	3 en 5 jaar
-- Immateriele activa	10 jaar

Onder de immateriele vaste activa wordt het Benelux registratierecht opgenomen.

2: Beleggingen

De waardering van de beleggingen heeft plaats tegen de actuele beurs waarde per ultimo december 2016 . De nog niet gerealiseerde waarde-verschillen worden verantwoord in de reserve waardeverschillen beleggingen.

3: Vorderingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor dubieuze vorderingen.

4: Voorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Voor eventuele incurantheid wordt een voorziening gevormd.

5: Liquide middelen en kortlopende schulden

De liquide middelen en kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarden.

III Grondslagen bepaling van overschotten en tekorten

Het overschot of tekort wordt bepaald als het verschil tussen de Baten en de Bestedingen alsmede de bruto winst uit de verkoop van de artikelen , subsidies van overheden en baten uit beleggingen.
Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

1: Baten

Binnen de baten uit eigen fondsenwerving worden de donaties, legaten ,giften en verkoop goederen verantwoord .
De baten uit nalatenschap worden verantwoord in het jaar dat een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.
Bij de baten uit beleggingen wordt het bruto resultaat vermeld zonder aftrek van kosten.

2: Bestedingen

De kosten van de eigen organisatie worden toegerekend op basis van een realistische doorbelasting die is vastgesteld door het bestuur . Dit betreft met name het gebruik van het Landelijk Centrum in Den Haag, dat zowel gebruikt wordt voor administratie en beheer (Algemeen), voor Fondsenwerving en door het project Partnerschap. De huisvestingskosten zijn, conform de uitgebreide begroting, voor ¼ toegekend aan Algemeen, voor ¼ aan Fondsenwerving en voor ½ aan Partnerschap. Deze verhouding komt overeen met de verhouding van het aantal FTE's van deze verschillende projecten, waarbij het afgerond is naar kwarten.

Andere kleinere uitgavenposten op het Landelijk Centrum zoals kopieerkosten, kantoor-benodigdheden en porto worden verdeeld over de verschillende onderdelen van de verschillende projecten op basis van langjarige ervaring. Het gaat hier om minder dan 1,5% van de begroting. Dat bedrag is zo beperkt omdat grotere uitgaven als de portokosten van grote verzendingen, zoals van het Vierde Wereldblad, de Lidmaatschapsbrief e.d. direct bij de betreffende activiteit worden geboekt en vallen dus niet onder deze "realistische doorbelasting".

Daarnaast is er binnen projecten van met name Fonto en 't Zwervel in Wijhe sprake van een versleuteling van kopieerkosten, porto e.d. over subactiviteiten binnen het betreffende project.

3: Pensioen

De stichting ATD Vierde Wereld Nederland heeft voor haar werknemers een toegezegde-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen welke afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De stichting heeft daarom de pensioenregeling verwerkt als toegezegde-bijdrageregeling en heeft alleen de verschuldigde premies tot het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

4: Valuta

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

1.4 TOELICHTING OP DE BALANS						
ACTIVA 1.4.1.						
1.4.1.1. Immateriële vaste activa						
Benelux merkregistratie	€	Verkr prijs 1178				
Afschrijvingen		Stand per 01-01-16	Afschrij- vingen	Desinvestering		Stand per 31-12-16
	€	341	€ 117	€		224
1.4.1.2. Materiële vaste activa						
Mutaties 2016						
		Verkr prijs 01-01-16	Aanschaf- fingen	Desinvestering		Verkr prijs 31-12-16
Materiële vaste activa						
Terreinen - 't Zwervel	€	29.496	€ -	€ -	€	29.496
Het ontmoetingscentrum 't Zwervel te Wijhe	€	240.735	€ -	€ -	€	240.735
Volkswagen		5.245				5.245
Inventaris	€	-	€ -	€ -	€	-
Saldo per 31 december	€	275.476	€ -	€ -	€	275.476
		Stand per 01-01-16	Afschrij- vingen	Desinvestering		Stand per 31-12-16
Afschrijvingen						
Het ontmoetingscentrum 't Zwervel te Wijhe	€	240.735	€ -	€ -	€	240.735
Volkswagen	€	2.972	€ 1.049	€	€	4.021
Inventaris	€	-	€ -	€ -	€	-
Saldo per 31 december	€	243.707	€ 1.049	€ -	€	244.756
		Stand per 01-01-16				Stand per 31-12-16
Boekwaarde						
Terreinen - 't Zwervel	€	29.496			€	29.496
Het ontmoetingscentrum 't Zwervel te Wijhe	€	-			€	-
Volkswagen	€	4.371			€	1.224
Inventaris	€	-			€	-
Saldo per 31 december	€	31.769			€	30.720
					2016	2015
1.4.1.3 Vorderingen						
Te ontvangen rente				€	643	€ 664
Pensioenfondsen				€	-	€ 227
Voorschotten / Vooruitbetaald				€	45	€ 45
Saldo vooruitontvangen- betaald				€	833	€ 52
Saldo per 31 december				€	1.521	€ 988

1.4.1.4.A Beleggingen per fonds		2016	2015
SPDE Barclays 0-3	€	52.547	€ 62.856
iShares Barcl Eur .Corp	€	84.303	€ 83.033
Power Shares Euro Stoxx	€	32.938	€ -
Dev. Mkt. Prop. Yld.	€	9.740	€ -
Ishares Spain government	€	-	€ 10.095
ishares Italy government	€	-	€ 9.543
SPDR Barclays Inv Grade	€	42.556	€ 40.610
iShares Barc Eu Corp,Bond	€	-	€ 92.746
Powershares senior	€	-	€ 33.007
Vanguard FTSE	€	54.048	€ 37.017
ishares dj stoxx 600	€	-	€ 51.660
SPDR Barclays Convertible Sec. ETF	€	21.654	€ 19.929
Ishares Global Select	€	22.480	€ 20.728
Think i Boxx AAA	€	47.314	€ 48.272
Think Sustianable World	€	100.043	€ 93.958
BNP Paribas 8,75% 2015-2017 04/01	€	24.469	€ 22.500
BNP Paribas 6,75% 2016-2017 30/01	€	15.451	€ -
SPDR Barclays ST Treasury ETF	€	29.220	€ -
Lyxor Smart Cash	€	50.932	€ -
SPDR Thomson Reuters Global	€	64.062	€ -
Saldo per 31 december	€	651.757	€ 625.954
1.4.1.4. B beleggingen per risico groep			
Zakelijke waarden	€	234.699	€ 225.863
Vastrentende waarden	€	417.058	€ 400.091
Saldo per 31 december	€	651.757	€ 625.954
1.4.1.5 Liquide middelen			
Binckbank	€	2.954	€ 3.059
ING ZKL Spaarrekening	€	20.088	€ 20.957
ING rekening courant	€	34.482	€ 51.628
ING rekening courant Fonto	€	3.106	€ 1.082
ING rekening courant Wijhe	€	790	€ 1.125
ING rekening courant Partnerschap	€	958	€ 1.031
ING ATD Voluntariaatsfonds	€	24.082	€ 19.913
ASN	€	57.590	€ 116.926
Kasgeld	€	652	€ 208
Saldo per 31 december	€	144.702	€ 215.929

PASSIVA 1.4.2									
								2016	2015
1.4.2.1	Verdeling Reserves en Fondsen								
	Reserves					€	730.768	€	787.427
	Fondsen					€	<u>58.851</u>	€	<u>52.755</u>
	Saldo					€	789.619	€	840.182
1.4.2.1.a	Reserves								
	Stichtingskapitaal					€	<u>45</u>	€	<u>45</u>
	Saldo					€	45	€	45
	Bestemmingsreserve groot onderhoud								
	Saldo per 1 januari					€	100.000	€	200.000
	Onttrekkingen boekjaar					€	<u>-</u>	€	<u>100.000</u>
	Saldo					€	100.000	€	100.000
	Continuïteitsreserve								
	Saldo per 1 januari					€	625.000	€	625.000
	Correctie i.v.m. bestuursbesluit					€	<u>125.000-</u>	€	<u>-</u>
	Saldo per 31 december					€	500.000	€	625.000
De reserves zijn nodig om bij tegenvallende inkomsten voort te kunnen gaan met de activiteiten, voor het bieden van een reële rugdekking aan vrijwilligers die een levenslang engagement met de beweging zijn aangegaan (op minimumloon), voor groot onderhoud en voor compensatie pensioentekort (wegens langjarig verblijf in buitenland t.b.v. de beweging). De gewenste reserve is naar de mening van het bestuur € 800.000. Zie voor een uitgebreide toelichting paragraaf 1.1 van het bestuursverslag									
	Reserve waardeverschillen beleggingen								
	Saldo per 1 januari					€	76.340	€	60.275
	Mutatie boekjaar					€	<u>27.739</u>	€	<u>16.065</u>
	Saldo per 31 december					€	104.079	€	76.340
	Overige reserves								
	Saldo per 1 januari					€	49.381-	€	91.403-
	correctie i.v.m. bestuursbesluit					€	125.000	€	-
	Mutatie boekjaar					€	<u>83.133-</u>	€	<u>42.022</u>
	Saldo per 31 december					€	7.514-	€	49.381-
	Reserve activa doelstelling								
Dit is van het eigen vermogen vastgelegd in de materiële vaste activa (terreinen , gebouwen en voorraden) direct in gebruik van de bedrijfsvoering , zij kan daardoor niet meer voor andere doeleinden worden ingezet.									
	Saldo per 1 januari					€	32.809	€	33.256
	Afschrijving gebouw					€	-	€	-
	Voorraad mutatie					€	<u>-98</u>	€	<u>-447</u>
	Saldo per 31 december					€	32.711	€	32.809
							2016		2015
	Reserve activa bedrijfsvoering								
Dit is van het eigen vermogen vastgelegd in de materiële vaste activa (inventaris en vervoermiddelen direct in gebruik van de bedrijfsvoering, zij kan daardoor niet meer voor andere doeleinden worden ingezet.									
	Saldo per 1 januari					€	2.614	€	3.785
	Aanschaf					€		€	
	Afschrijving					€	<u>(1.167)</u>	€	<u>(1.171)</u>
	Saldo per 31 december					€	1.447	€	2.614

1.4.2.1.b Fondsen							
Bestemmingsfonds							
Saldo per 1 januari				€	52.755	€	43.411
Toevoegingen boekjaar				€	11.004	€	11.004
Onttrekkingen boekjaar				€	(4.908)	€	(1.660)
Saldo				€	58.851	€	52.755
Verloopoverzicht bestemmingsfonds		Stand per	Toe-	Ont-		Stand per	
		01-01-16	gevoegd	trekking		31-12-16	
Computer Software Fonto	€	644	€ -	€ -		€	644
Groot Onderhoud Gebouwen	€	52.111	€ 11.004	€ 4.908		€	58.207
Volontariaatsfonds	€		€ -	€ -		€	-
Saldo	€	52.755	€ 11.004	€ 4.908		€	58.851
1.4.2.2 Kortlopende schulden							
						2016	2015
Internationale Beweging ATD-Vierde Wereld							
Saldo per 1 januari				€	-	€	-
Huur Regentesseplein 13, Den Haag				€	11.004	€	11.004
Verrekening				€	11.004-	€	11.004-
				€	-	€	-
Het pand wordt gehuurd van International Movement ATD QUART MONDE							
De huur penningen worden aan het einde van elk jaar aan ATD Vierde Wereld geschonken en worden verantwoord onder de opbrengsten echter onder voorbehoud dat deze opbrengsten worden besteed voor groot onderhoud .							
Overige							
Crediteuren				€	6.559	€	2.841
Loonbelasting en premies				€	2.017	€	2.389
Accountant				€	4.840	€	9.100
Volontariaatsfonds				€	24.082	€	19.913
Vakantietoeslag				€	5.021	€	3.869
Saldo per 31 december				€	42.519	€	38.112
Totaal				€	42.519	€	38.112
Volontariaatsfonds							
ATD Vierde Wereld wenst de ontvangsten van het in verleden gemelde bestemmingsfonds Volontariaatsfonds afgescheiden te houden van haar overige bezittingen. Bij onderhandse acte getekend 20 maart/ 11 april 2011 is dit Fonds opgericht. Dit Fonds wordt beheerd door 2 personen aangewezen door ATD Vierde wereld.							
						2016	2015
Het Verloop van dit volontariaats fonds :							
Saldo per 31 december:				€	19.913		22.333
Ontvangen rechtstreeks op Volontariaatsfonds				€	7.303		-
Uitgaven				€	(3.134)		(2.420)
Saldo per 31 december				€	24.082		19.913

1.5 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN en LASTEN								
							2016	2015
1.5.1	Baten uit eigen fondsenwerving					€	124.122	€ 162.801
1.5.1.1.	Verkoop van artikelen (kaarten, publicaties en DvD)							
	Netto omzet					€	3.556	3.856
	Kostprijs					€	-	-
	Bruto Winst					€	3.556	3.856
1.5.1.2.	Ontvangen giften							
	Giften					€	82.429	€ 86.950
	Eigen Bijdrage					€	2.278	€ 3.260
	Totaal					€	84.707	€ 90.210
1.5.1.3.	Legaten en Schenkingen							
	Dhr./Mw. A.H. van den Hengel					€	-	€ 17.000
	Mevrouw Rouppe v.d. Voort					€	-	€ 5.000
	Mevrouw M.C. Somers-Schneider					€	-	€ 5.000
	Stichting Oud Rande					€	-	€ 5.000
	Mevrouw W. Wolffensperger					€	-	€ 200
	Mevrouw G Eker					€	-	€ 10.000
	Mevrouw A. Louwerse-Dijk					€	10.000	€ -
	Heer P.N.Kruyswijk					€	3.000	€ 3.000
	Totaal					€	13.000	€ 45.200
1.5.1.4.	Overige baten fondswerving							
	Vakantiegebldieven					€	11.553	€ 12.436
	Lidmaatschapsactie					€	9.644	€ 8.922
	Totaal					€	21.197	€ 21.358
1.5.1.5.	Collecten							
	Collecten					€	1.662	€ 2.177
1.5.2	Giften							
	Bestemmingsgiften					€	14.770	€ 10.223
	Groot Onderhoud Gebouwen					€	11.004	€ 11.004
	Totaal					€	25.774	€ 21.227
1.5.3.	Subsidies							
	Teruggave energiebelasting					€	2.993	€ 2.726
	Overheid					€	-	€ 3.200
	Totaal					€	2.993	€ 5.926
							2016	2015
1.5.4	Baten							
	Rente bank					€	774	€ 721
	Rente obligaties en dividend					€	11.128	€ 14.143
	Gerealiseerde Koersverschillen Effecten					€	8.103-	€ 6.184
	Ongerealiseerde Koersverschillen Effecten					€	27.739	€ 16.065
	Totaal					€	31.538	€ 37.113
1.5.5	Overige baten							
	Huurbaten					€	17.760	€ 13.200
	Overige					€	2.618	€ 14.034
	Totaal					€	20.378	€ 27.234

4.0 DOEL en AARD van de Activiteiten

DOELSTELLINGEN VAN DE STICHTING (Art. 3 van de Statuten)

Lid 1 De stichting heeft ten doel:

- a. Het nemen en steunen van initiatieven die beogen al hetgeen het leven, de persoon en het gedachtegoed van Père Joseph Wresinski betreft levend te houden en bijgevolg:
- b. Het opsporen van en de strijd tegen de maatschappelijke en culturele buitensluiting van mensen, in het bijzonder de meest ernstige vormen daarvan.
- c. Het bijeenbrengen van de armsten en meest uitgesloten in een maatschappelijke stroming, de Vierde Wereld, waarin de armsten met hun bondgenoten (leden van het internationaal volontariaat en medestanders) samen strijden voor een samenleving zonder extreme armoede en maatschappelijke uitsluiting.
- d. Het vertegenwoordigen van de uitgesloten en de verdediging van hun rechten, voor zover en tot zolang zij daar zelf niet toe in staat zijn. Oogmerk is hen ten spoedigste zelf daartoe in staat te stellen.
- e. De volle ontplooiing en participatie van die personen en bevolkingsgroepen, welke het meest misdeeld zijn in de samenleving die hen omgeeft, en wel door middel van daadwerkelijke actie en van wetenschappelijk onderzoek

Lid 2 De stichting tracht haar doel te bereiken door:

- a. Het oprichten, resp. het bevorderen van de oprichting van instellingen die bijdrage tot de oplossing en het verdwijnen van maatschappelijke en culturele uitsluiting.

De stichting richt onder andere op:

- teams van volontairs, behorend tot het internationaal volontariaat van de beweging, gespecialiseerd in het werk te midden van ten achtergestelde en behoeftige milieus;
  - teams van volontairs, behorend tot het internationaal volontariaat van de beweging, gespecialiseerd in wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot armoede en uitsluiting;
  - groepen van medewerkers die de doelstelling van ATD- Vierde Wereld in eigen dorp, stad of regio naar vermogen steunen;
- b. Een nauwe samenwerking met ATD-Vierde Wereld-organisaties in andere landen en met name in het kader van de "Internationale Beweging ATD-Vierde Wereld".
  - c. In de meest geschikte vormen samen te werken met of steun te verlenen aan alle instellingen en organisaties, nationale of internationale, openbare of particuliere, welke kunnen bijdragen aan de verwezenlijking van haar doel.
  - d. In het bijzonder, rechtstreeks of met medewerking van iedere natuurlijke of rechtspersoon, welke haar beginselen onderschrijft, ATD- Vierde Wereld Nederland te verzekeren van samenwerking met de hierop gerichte instellingen en organisaties, waarvan de middelen zullen worden aangewend voor duurzame verwezenlijking van haar doel.
  - e. De publieke opinie waakzaam te maken en algemene belangstelling te doen ontstaan voor de situatie van de maatschappelijke en culturele buitensluiting en voor de middelen die ter bestrijding daarvan kunnen worden aangewend, in het bijzonder door middel van het verspreiden van de door haar verworven kennis op dit gebied.

1.6 Bijlage 1											
<i>Specificatie en verdeling van kosten naar bestemming</i>											
Bestemming	Doelstelling				Werving	Kosten	Beheer en administratie	Totaal 2016	Begroot 2016	Totaal 2015	
Lasten	Het ontmoetings centrum t Zwervel	Partnerschap	Fonto	Ondersteuning Internationale projecten	Eigen Fondsen werving	Beleggingen	Algemeen				
Publiciteit en communicatie	-	17.136	-	-	-	-		17.136	27.668	15.029	
Personeelskosten	52.304	52.137	-	1.958	-	-	9.449	115.848	110.521	146.212	
Huisvestingskosten	32.083	11.675	4.142		5.216	-	5.459	58.575	94.976	54.629	
Kantoor- en algemene kosten	1.584	505	1.529	-	5.885	-	15.982	25.485	49.326	33.073	
Afschrijving	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Activiteit	20.070	7.185	2.853	487	-	-	-	30.595	59.848	31.293	
Totaal	106.041	88.638	8.524	2.445	11.101	-	30.890	247.639	342.339	280.236	
De uitgaven hierboven genoemd hebben betrekking op het boekjaar 2016.											

Bijlage 2

VERANTWOORDINGSVERKLARING 2016 VAN STICHTING ATD VIERDE WERELD NEDERLAND

Het bestuur van de Stichting ATD Vierde Wereld Nederland, hierna ook te noemen “de beweging”, verklaart

1. met betrekking tot de scheiding tussen de functies “toezicht houden” en “uitvoering”

dat de uitgangspunten voor de vitale en formele structuur van de internationale beweging ATD Vierde Wereld in Nederland, hun functioneren en onderlinge relatie en de verhouding met het algemeen secretariaat en de afvaardiging voor de regio Europa van de internationale beweging ATD Vierde Wereld zijn vastgelegd in een werkdocument van september 2008, dat het uitgangs- en vertrekpunt vormt voor de relatie en taakverdeling tussen bestuur en coördinatiegroep en die van bestuur en de internationale beweging.

dat conform het daarin gestelde het bestuur de juridische, financiële en publieke voorwaarden moet scheppen om de vitale structuur, waarin de uitvoering plaatsvindt, te ondersteunen en in stand te houden.

dat er sprake is van een regelmatig overleg tussen de nationaal coördinator en de voorzitter van het bestuur teneinde een goede afstemming tussen de formele en de vitale structuur te waarborgen en fricties te voorkomen resp. tot een minimum te beperken.

dat de nationaal coördinator aanwezig is tijdens de bestuursvergaderingen, teneinde een toelichting te geven op het verloop van de activiteiten, die plaatsvinden in de vitale structuur, alsmede de uitwisseling en discussie daaromtrent te ondersteunen. Dit naast de afstemming qua intenties en geïnformeerd zijn, die uitgaat van diens aanwezigheid tijdens de bestuursvergaderingen en het periodieke overleg met de voorzitter.

2. met betrekking tot de optimalisatie van de effectiviteit en de efficiency van de bestedingen

dat er in 2016 in iedere bestuursvergadering, en wel aan de hand van een door de boekhouding in overleg met de penningmeester opgemaakte tussenbalans, is stil gestaan bij en gekeken naar de stand van/het al dan niet in de pas lopen van de inkomsten en uitgaven en de mate waarin activiteiten hebben bijgedragen aan de hoofddoelstellingen.

dat het bestuur er in de tweede helft van 2008 voor heeft gekozen de bij Van Lanschot Chabot belegde gelden voortaan (actiever) te laten beheren en wel door Sequoia Vermogensbeheer middels een laag risicoprofiel. Het primaire doel hierbij is behoud van het kapitaal, met als secundaire doel inflatieverlies zo mogelijk te compenseren. Pas op de derde plaats komt een eventuele extra opbrengst. Dit heeft in 2016 geleid tot een per saldo positief resultaat. Het bestuur heeft in 2016 extra aandacht gegeven aan de vraag hoe en of het langjarig beleggen van het kapitaal kan samengaan met het realiseren van gewenste korte termijndoelstellingen. Nog meer nadruk dan voorheen kreeg in 2016 de stapsgewijze activering van de fondsenwerving, hetgeen zich naar verwachting in 2017 e.v. jaren ook zal gaan vertalen in hogere opbrengsten fondsenwerving.

3. met betrekking tot de optimalisatie van de omgang met belanghebbenden

dat onder belanghebbenden in de zin van het functioneren van de Stichting ATD Vierde Wereld Nederland in de eerste plaats worden verstaan de personen en gezinnen, betrokken bij de activiteiten van de beweging, die zelf armoede van dichtbij ervaren;

dat telkenjare - in 2016 op 24 juni - door bestuur en coördinatiegroep een jaarvergadering wordt geïnitieerd, tijdens welke het bestuur en de coördinatiegroep, die de activiteiten van de beweging in Nederland coördineert, rekening en verantwoording afleggen van de uitgaven en inkomsten, zoals tot uitdrukking gebracht in de jaarrekening betreffende het achterliggende begrotingsjaar.

dat er (ook) in 2016 bij de diverse activiteiten van de beweging in Nederland en met name met betrekking tot de Forumdagen, die hier het speerpunt van vormen, overleg en afstemming heeft plaatsgevonden met name de mensen, die actief betrokken zijn bij deze (Forum) activiteiten, en meer specifiek met degenen onder hen, die (langdurige) armoede van dichtbij kennen.

dat donateurs, ingeval van een grotere gift, consequent, zo mogelijk binnen een maand, via een brief zijn geïnformeerd over actuele activiteiten binnen de beweging. Donateurs ontvangen desgevraagd een jaarverslag en/of een recent exemplaar van het blad "Vierde Wereld", dat vier keer per jaar verschijnt. Op deze manier wordt getracht een goed contact met (ook) donateurs in stand te houden en relevante informatie te verschaffen van activiteiten en ontwikkelingen binnen de beweging.

4. met betrekking tot de functiescheiding tussen bestuur en coördinatiegroep

dat aan het principe van functiescheiding tussen uitvoeren, besturen en toezicht invulling is gegeven conform het gestelde in de statuten, nader uitgewerkt in het werkdokument "Uitgangspunten voor de vitale en formele structuur van de internationale beweging ATD Vierde Wereld in Nederland, hun functioneren en onderlinge relatie en de verhouding met het algemeen secretariaat en de afvaardiging voor de regio Europa van de internationale beweging ATD Vierde Wereld" van september 2008;

dat de nationaal coördinator in de gelegenheid is gesteld de bestuursvergaderingen bij te wonen en een toelichting te geven op de activiteiten binnen de vitale structuur, van welke gelegenheid hij resp. ingeval van zijn verhindering de medestander met wie hij samen de coördinatiegroep vormt, consequent gebruik heeft gemaakt;

dat het bestuur op hoofdlijnen en op afstand functioneert, met dien verstande, dat er in de gevallen, dat dit nodig wordt geacht, overleg en afstemming plaatsvindt met de nationaal coördinator en de coördinatiegroep en indien nodig met team Europa van de internationale beweging, met de intentie, dat de activiteiten genoemd in de activiteitenplanning zoveel mogelijk doorgang kunnen vinden resp. dat er, waar/wanneer dat gewenst is, temporisering plaatsvindt.

's-Gravenhage, 24 maart 2017.

Namens het bestuur,

dhr. D. L. van der Lecq
voorzitter

W.M.C. van Paassen
secretaris

dhr. A.L.J. Flapper
penningmeester

Bijlage 3

All Together for Dignity: ATD Vierde Wereld Nederland Jaarplan 2017

I. Inleiding:

We horen van mensen die al jaren proberen om uit generatie lange armoede te komen, dat ze vaak het gevoel hebben weer terug bij af te zijn. Wij vragen daarom:

- Ophouden om mensen in armoede als fraudeurs te zien, hen voortdurend te stigmatiseren en te controleren. Internationaal hebben wij het begrip sociale discriminatie gelanceerd. Ruimte geven aan de intelligentie van allen en aan ieders ontwikkeling. Voorrang geven aan het delen van kennis en het smeden van onderlinge banden, zodat we écht verantwoordelijkheid voor elkaar dragen.

- Elke mens zien als een gelijkwaardige burger en écht prioriteit geven aan de waardigheid van álle mensen.

- Ophouden om vóór mensen te denken. Leren van en met elkaar en in het bijzonder met de allerarmsten. Zij hebben de noodzakelijke ervaring en kennis om te kunnen aangeven of onze samenleving een echte democratie is. Zij weten wat het is om uitgesloten te zijn en kunnen ons daarom ook leren wat er nodig is om niemand uit te sluiten.

II. Campagne in 2017

2017: Het jaar dat het 100 jaar geleden is dat de oprichter van ATD Vierde Wereld, Joseph Wresinski, geboren werd,

2017: Het jaar dat de internationale beweging 60 jaar bestaat.

2017: Het jaar dat wij 30 jaar geleden op het Trocadero in Parijs de eerste aanzet gaven tot de huidige VN Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede.

Belangrijke momenten in 2016 ter voorbereiding van de campagne in 2017.

* Lancering van onze nieuwe website. Op de site geven wij veel informatie over de beweging en beschrijven wij ook de evenementen voor de campagne in 2017 en de voorbereidingen in 2016. Het Vierde Wereld blad zal in 2017 online worden aangeboden. Daarnaast worden bezoekers uitgedaagd om te reageren en geeft de Wiki-ATD de laatste relevante artikelen en onderzoeken over armoede die in de pers zijn verschenen.

* Tijdens de Forumbijeenkomsten en ook tijdens andere ontmoetingen op de boerderij, zoals de ontmoetingsdag, de klusdagen en de boerderijdagen, staan de voorbereidingen van de campagne in 2017 centraal. Deze ontmoetingen zullen wij ook gebruiken om werkgroepen samen te stellen die de verschillende evenementen gaan voorbereiden. Deze groepjes zullen tijdens onze programmatie in november de voortgang in hun werk presenteren en een beroep doen op anderen om de plannen uit te kunnen voeren.

* Tijdens het Zomerforum 1. in 2016 zullen wij werken aan de culturele route op 't Zwervel. Ook andere creatieve activiteiten zullen in het kader van de voorbereiding van het campagnejaar 2017 worden georganiseerd.

* Tijdens het Zomerforum 2. op de boerderij 't Zwervel, zullen wij heel concreet het evenement in Nijmegen (11 februari 2017) voorbereiden. Onder andere zal er een werkmap voor scholen gemaakt worden.

* Deelname Nederlandse delegatie aan de zomeruniversiteit (campus) in Baillet in Frankrijk. "An antropology of liberation". Hier komen onderzoekers, professionals en leden van de beweging bij elkaar. Hierbij worden ook de wetenschappelijke uitdagingen voor 2017 besproken en wordt een werkverdeling gemaakt.

* Van 1 tot 4 september zijn de voorbereidingsdagen op 't Zwervel van de Ontmoetingsdag op 12 september op de boerderij. Op deze dag zullen wij onze achterban uitnodigen en mensen die de boerderij willen leren kennen. Er zal een visuele presentatie worden gegeven van de activiteiten die in het kader van de campagne 2017 worden georganiseerd.

* Bezoeken aan scholen en uitnodigen van leerlingen mee te doen aan het vinden van het geschikte citaat voor plaatsing op het Monument voor de Vrede in Nijmegen op 17 februari 2017

* Organisatie van of deelname aan een tiental evenementen rond 17 oktober, de VN Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede. Wij proberen zoveel mogelijk met andere organisaties samen te werken en nodigen hen uit om ook deel te nemen aan de evenementen in het kader van onze campagne in 2017. Plaatsen waar ontmoetingen kunnen plaats vinden: Breda, Den Haag, Wijhe, Oss, Amersfoort, Utrecht, Rotterdam, Tilburg, Heerlen, Zwolle...

* Ontmoeting in Den Haag rond fondswerving, de campagne 2017 en rond het vergroten van de bekendheid van onze website. De ontmoeting is vooral gericht op goede contacten met fondsen en onze donateurs en bedoeld om nieuwe vormen van fondswerving te ontwikkelen die ons kunnen helpen om onze activiteiten in 2017 en in de toekomst te kunnen blijven financieren. Er wordt in eveneens in november een weekeinde georganiseerd op de boerderij om het gedachtegoed van Père Joseph te verdiepen en ook wordt gepresenteerd hoe hij een verenigd Europa zag. Tijdens deze ontmoeting zal een jury van ervaringsdeskundigen in armoede een citaat van Père Joseph uit de tien beste inzendingen vanuit de scholen selecteren.

* Ontmoeting van de Europese Volksuniversiteit bij de EU in Brussel. Wij verdiepen de verklaring die wij eerder deden bij de Europese Unie en bespreken de voortgang van de realisering van de voorstellen die in deze verklaring werden gedaan.

Evenementen en bijzonder activiteiten in het kader van het campagnejaar 2017

2017 februari 11 Muur van de Vrede

Op 11 februari wordt een publiek evenement georganiseerd bij het monument van de vrede in Nijmegen, het Titus Brandsma Memorial. Op dit monument zal een plaquette worden geplaatst met een tekst van Père Joseph. Deze tekst is door jongeren voorgesteld en door een jury van ervaringsdeskundigen in armoede uitgekozen. Het evenement op 11 februari is de start van ons campagnejaar. Wij willen hiervoor ook de pers interesseren.

2017 februari 11 Theater

Première van het theaterstuk van de Joseph Wresinski Cultuur Stichting in Nijmegen. Het theaterstuk zal daarna een tournee maken door Nederland en op bepaalde plaatsen zullen debatten worden georganiseerd rond het thema: "Werken aan een samenleving zonder uitsluiting met de mensen die het meemaken." Dit is ook de gelegenheid om het appel te verspreiden en mensen te vragen deze te ondertekenen.

2017 februari Call to Action

Samen met onze zusterorganisaties van de Vierde Wereld wereldwijd doen wij ook mee aan de 'Call to Action' waarbij wij een pagina in het Nederlands op de internationale actiewebsite verzorgen. Hierbij de tekst die gevraagd wordt om te ondertekenen:

Call to Action:

Ik geloof in een wereld zonder armoede.

Armoede is een vorm van geweld.

Armoede vernedert, doet mensen zwijgen en maakt levens kapot.

Maar armoede is geen noodlot.

Net als slavernij en discriminatie, kunnen we het overwinnen.

Mensen in armoede verzetten zich
elke dag tegen dit onrecht.
Hun intelligentie, ervaring en moed zijn
nodig om de uitdagingen van de
wereld aan te gaan.
Overall laten mensen in armoede
hun stem horen en nemen zelf
initiatief. Anderen sluiten zich
hierbij aan.
Zo bouwen wij samen aan een
vredevolle wereld die niemand
achterlaat.
Ook ik zet mij in voor een wereld
zonder armoede.

2017 augustus Europese Jongerenontmoeting

Jongerenontmoeting op 't Zwervel. Jongeren uit Nederland en heel Europa met o.a. de jongeren die mee hebben gewerkt aan het evenement in Nijmegen komen een aantal dagen bij elkaar. Dit alles organiseren wij in samenwerking met de Internationale Vierde Wereld jongerenbeweging Djynamo.

2017 september landelijke ontmoetingsdag

Landelijke ontmoetingsdag van de Vierde Wereld. Dit wordt een groter (als gewoonlijk) opgezette ontmoetingsdag ter gelegenheid van de campagne. Wij vragen organisaties uit Nederland die armoede bestrijden zich te presenteren.

2017 oktober 17 Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede

Organisatie en deelname aan ontmoetingen op 17 oktober in het gehele land in het kader van de VN Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede. Wij zoeken de pers op om de ontmoetingen bij te wonen en te verslaan zoals dit op vele plaatsen in de gehele wereld gebeurt met 'straal' verbindingen via radio en TV uit plaatsen in de hele wereld. Thema: "Iedereen laten horen die weerstand beidt aan uitsluiting en armoede." Verspreiding en verzamelen van handtekeningen voor het 'appel'. Plaatsen waar ontmoetingen zullen plaats vinden: Breda, Den Haag, Wijhe, Oss, Amersfoort, Utrecht, Rotterdam, Tilburg, Heerlen, Zwolle...

2017 november Colloquium

Ontmoeting in het kader van de Rechten van de Mens en de erkenning dat armoede een schending is van deze rechten. Wij willen dit in samenwerking doen met het college voor de Rechten van de Mens, organisaties die armoede bestrijden en onze achterban.

– Rechten van de Mens.

Voortgang van het werk met het College voor de Rechten van de Mens en parlementariërs t.a.v. onze grondwet. Het gaat hierbij ook vooral om de erkenning van armoede als schending van de Rechten van de Mens.

– Drie werkgroepen.

Met drie werkgroepen bereiden wij een evenement voor dat eind 2017 moet plaatsvinden. Een werkgroep zal werken rond spookburgerschap en bestaanszekerheden, een werkgroep rond het recht op gezinsleven en uithuisplaatsing en een werkgroep rond de relatie Mensenrechten en armoede.

– Portretten

Voor het campagnejaar willen wij tien portretten schrijven over wat mensen die in armoede leven meemaken en over wat zij doen om zich hiertegen te verzetten. Wij willen de portretten publiceren. Dit gaat ofwel nationaal ofwel in een internationale productie gebeuren. Deze portretten zijn ook een voorbereiding voor de internationale ontmoeting (colloque) van het gezinnen van de Vierde Wereld eind 2017. Wij willen andere organisaties uitnodigen om ook samen met ervaringsdeskundigen te schrijven.

2018 Januari Evaluatie

Evaluatie van onze activiteiten en de impact die zij hebben gehad op de samenleving. Programmering 2018.

III Doorgaande activiteiten 2017

1. Vierde Wereld Forum

Drie Forumdagen in 2017 en een Forumdag XL (vergelijkbaar ontmoetingsdag). Uitgewerkt worden o.a. de thema's die spelen in het campagnejaar 2017 rond spookburgerschap, bestaanszekerheid, recht op gezinsleven en uithuisplaatsing van kinderen en de relatie tussen mensenrechten en armoede. Dit jaar willen wij de talenten benoemen die wij in kunnen zetten om ons tegen armoede en uitsluiting te verzetten. Met groepen uit het land kijken naar hoe ver wij gekomen zijn en nieuwe energie opdoen om in de wijk en in de lokale politiek weer anderen aan te spreken. Het schandaal van de armoede onder woorden brengen en vooral ook benoemen wat wij er samen met partners, overheden en instanties aan kunnen doen. De eerste Forumdag worden verantwoordelijkheden genomen voor acties in 2017 in de lokale groepen. De volgende forumdagen stellen wij die plannen bij, delen wij de vooruitgang en maken wij verdere plannen om nieuwe vrienden bij ons werk te betrekken.

2. Zomerfora

Twee fora. Ondersteuning en dynamiek van het internationale campagnejaar 2017. Er zal worden gewerkt aan de Call to Action en het maken van producties voor de sociale media. Ook zal worden gewerkt aan de Culturele route die de komende jaren nog als een rode draad door onze activiteiten zal lopen en getuigen van wat wij leven.

3. Lokale groepen

Actie met en ondersteuning van groepen mensen die in hun plaats of regio samen optrekken tegen armoede (o.a. Den Haag, Zoetermeer, Breda, Oss, Amersfoort, Wijhe, Heerlen, Utrecht, Emmen,... en kleine groepjes verspreid in het land.) Deze groepen hebben eigen activiteiten zoals straatraad (Breda), Ubuntuhuis (Utrecht), Volksuniversiteit (Heerlen), Samenwerking met partners (Oss), Straatbibliotheek en wijkforum (Zoetermeer), Ondersteuning actie boerderij (Wijhe), ondersteuning LC (Den Haag).

4. Kennisvergaring

In 2017 werken wij toe naar de conclusies van onze gemeenschappelijke ambities 2012 - 2017:

- Op zoek gaan naar de mensen die geen stem hebben en hen aan het woord laten.
- Bouwen aan kennis en toegankelijk onderwijs – elk stel hersenen telt – bouwen aan een samenleving met de intelligentie van allen.
- Een economie bevorderen die de mens en de aarde respecteert.
- Samen opkomen voor Mensenrechten en vrede.

Verder aan contributies voor de verschillende internationale ontmoetingen b.v. rond gezinsleven.

5. 17 oktober

Organiseren en ondersteunen van activiteiten rond 17 oktober; de Werelddag van Verzet tegen Extreme armoede. In 2017 zullen activiteiten worden georganiseerd in Den Haag, Wijhe, Amersfoort, Utrecht, Oss en Heerlen. Ook andere steden nemen vergelijkbare initiatieven waar wij zoveel als mogelijk bij aanwezig willen zijn om ondersteuning te verlenen zoals in Rotterdam en mogelijk Tilburg.

6. Nabijheid gezinnen

Het actief op zoek blijven gaan, in duo-schap, naar nieuwe gezinnen of groepen in de samenleving die werden uitgesloten en het ondersteunen van vrienden die hierin actief willen zijn. Het bezoeken en onderhouden van contacten met gezinnen verspreid over het land. Interviews worden gemaakt welke in een later te bepalen vorm aan de buitenwereld zullen worden gepresenteerd t.b.v. het campagnejaar 2017.

7. Vorming en kennisdeling.

Het bieden van gelegenheden aan mensen die armoede in hun leven kennen en mensen die bij hen betrokken zijn om zich te vormen om inhoud te geven aan het delen van kennis tussen groepen, academici, en professionals in de samenleving. Hiervoor stellen wij de boerderij ter beschikking aan groepen die samen met onze leden deze kennis willen verdiepen en delen.

8. Fonto

Fonto wordt begin 2017 overgeplaatst naar Den Haag. Om de geschiedenis van de armste gezinnen in Europa zichtbaar te maken, werkt het Vierde Wereld-project Fonto o.a. aan het doel is de armsten hun wortels te laten terugvinden, waardoor zij trots kunnen zijn op hun moedige voorouders en hun eigenwaarde kan groeien. Tevens kunnen niet-armen door het toegankelijk maken van deze geschiedenis meer waardering en respect voor de armsten krijgen en de armsten meer als onmisbare volwaardige burgers tegemoet gaan treden.

9. Vergroten bekendheid

Regelmatig wordt de website bijgehouden en eveneens de facebookpagina. Tegelijkertijd zal het Vierde Wereld blad ook online gaan verschijnen. Vanuit de beweging zijn werkers en leden beschikbaar om lezingen te houden over actuele onderwerpen, boeken en kennis over de uitgangspunten van de Vierde Wereld en haar grondlegger Père Joseph Wresinski.

10. Jongerenactiviteiten

De Europese Jongerenontmoeting zal veel van onze krachten vragen. Ter voorbereiding zullen vanuit de boerderij zullen bouwdagen worden georganiseerd voor individuele jongeren en groepen. Ook zal worden deelgenomen aan activiteiten die ter voorbereiding van de ontmoeting worden georganiseerd door de internationale Vierde wereld Jongerenbeweging Djynamo. Tijdens deze dagen wordt door de jongeren de visie van de beweging op hun eigen wijze opnieuw verwoord. Jongeren zullen worden betrokken bij de activiteiten van de lokale groepen.

11. Boerderijdagen

Tijdens de boerderijdagen staat de boerderij ter beschikking voor groepen die hun engagement samen met de allerarmsten willen verdiepen. Bijvoorbeeld zal de groep Zoetermeer zich tijdens deze dagen bekwamen in het organiseren van een straatbibliotheek. Beroepsgroepen, als beleidsmakers, maatschappelijk werkers e.d. worden hiervoor, al naar gelang onze kracht, vanuit de boerderij actief benaderd om kennis te delen met delegaties van de lokale groepen. Ook lokale groepen kunnen tijdens deze dagen gebruik maken van de boerderij om hun activiteiten te plannen of te evalueren of anderzijds verdieping in hun actie te vinden.

12. Europese Volksuniversiteit

Verantwoordelijken van de lokale groepen zullen op de boerderij de Europese Volksuniversiteit voorbereiden welke in Brussel zal worden gehouden met delegaties uit de landen waar ATD in Europa actief is.

13. Fondswerving

Extra inspanningen zullen worden getroffen om de beweging financieel gezond te houden.

14. Vorming jonge vrijwilligers

Vaste werkers van de beweging uit Europa zullen op de boerderij bijeenkomen om hun eerste twee jaar van engagement te evalueren en vooruit te kijken naar de toekomst. Zij zullen ook de eigenheden van de beweging in Nederland beter leren kennen en de vrijwilligers ondervragen.

15. Evaluatie - programmering

In november zal een evaluatie - programmeringsweek worden georganiseerd waarbij groepen in verschillende samenstelling het afgelopen jaar zullen evalueren en uiteindelijk het jaarprogramma voor 2018 op zullen stellen

16. Duurzaam maken boerderij 't Zwervel.

Er is in 2016 een start gemaakt met het duurzaam maken van de boerderij met het schilderwerk en het herinrichten van de Joseph Wresinskizaal. In 2017 gaan wij hiermee door in het kader van het project 'Groot Onderhoud'. (Zonnepanelen, isolatie, herinrichting kamers en isolatie plafonds) Wij gaan samen met de gemeente Olst-Wijhe door met het zoeken van fondsen bij de provincie om het project te kunnen voltooien.

Bijlage 4

						BEGROTING 2017
FONDSENWERVING						
Baten uit eigen fondsenwerving						
						€ 99.300
						€ 74.000
						€ 40.000
						€ 12.000
						€ 15.000
						€ 240.300
kosten eigen fondsenwerving						€ 15.576
					6%	
Verkopen publicaties en wenskaarten						
						€ 500
						€ 7.500
						€ 8.000
Resultaat eigen fondsenwerving						€ 232.724
Rentebaten en resultaat beleggingen						€ 29.500
Overheidssubsidies						€ 2.500
Overige baten en lasten						€ 24.640
Totaal beschikbaar voor de doelstelling						€ 289.364
BESTEDINGEN AAN DOELSTELLINGEN						
Ontmoetingscentrum 't Zwervel te Wijhe						
						€ 39.015
						€ 169.947
						€ 208.962
Partnerschap te Den Haag						
						€ 35.619
						€ 46.673
						€ 82.292
Fonto te Delft						
						3.305
						3.499
						6.804
Ondersteuning internationale projecten						
						€ 400
						€ 2.003
						€ 2.403
Overige, administratie en beheer						
						€ 31.761
						€ 31.761
Totaal benodigd voor de doelstelling						€ 332.221
Resultaat						€ 42.857-